Գ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 649 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 4 ՄԱՐՏ 1886 (Ն. Տ.) 16 ՄԱՐՏ 1886 10 ՃԷՄԱԶԻ ԻՒԼ ԱԽԸՐ 103

40 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան–խան

درسعادتده غلطه‌ده نورادونکیان خانده ارولك
غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	Տարեկան	դահեկան արծաթ	200
» »	Վեցամսեայ	» »	100
» »	Եռամսեայ	» »	50
Գաւառաց » եւ օտարական Թղթատարով	տարեկան	» »	240
Գաւառաց համար եւ օտարական Թղթատարով	վեցամսեայ	» »	120
Օտար երկիրներ,	տարեկան	Ֆրանք	56
» »	վեցամսեայ	»	28

Դուրս ղրկուած յօդուածոց ճանբու ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է. Խմբագրութեան ղրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չ'տրուիր.

Les annonces sont reçues à l'Eastern Agency place Karakeuy Deïrmen Han Constantinople,

Կ. ՊՈԼԻՍ

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, 3 ՄԱՐՏ, 1886

ԵՐԵԿԻ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿՆ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԵՐՄԱՆԻԱ. Նորտ Տոյչէ Ալկէմայնէ Ցայթունկ կը ծանուցանէ մարտ 9 թուով թէ Պիզմարք Իշխանին վիճակը ծանր է. որովհետեւ իւր բժշկաց հրամաններուն հակառակ, ինքզինք շատ յոգնեցուցած է վերջերս, եւ մարտ 7ին հացկերոյթ մը տուած է, որուն հրաւիրեալ էին Ուսագ. ժողովոյն անդամներէն շատեր։ Այս հացկերոյթի մէջ, Պիզմարք Իշխանն, որ Քրիստոսի կարգին պապական պատուանշանը կը կրեր, երկարօրէն խօսակցեցաւ Ֆուլտայի կաթոլիկ եպիսկոպոս Քոբ գերապայծառին հետ։ Իշխանը քանիցս աքանչացում յայտնեց Լեւոն ԺԳ Պապին համար, զոր «արդի ժամանակաց ամենամեծ Պետական մարդոցմէն մին» կը համարի։ Պիզմարք Իշխանը նորէն բացատրեց եւ պաշտպանեց՝ Բրուսիոյ լեհական գաւառները գերմանացնելու ծրագիրը։

* * *

Ֆուլտայի Եպիսկոպոսը Պապէն լիազօր իշխանութիւն ստացեր է՝ Բրուսիոյ կառավարութեան հետ բանակցելու՝ կաթոլիկ Եկեղեցւոյն հետ հաշտութեան կնքման վրայ։ Պիզմարք Իշխանը զիջումներ ընելով, ճամբան բացած էր հաշտութեան։ Եպիսկոպոսը կը պահանջէ որ սեմինարեաններն, աստուածաբանութեան աշակերտաց կրթութեան մասին, զերծ լինին Պետութեան հսկողութենէն, մինչ, Մայիսի Օրէնքով, հոգեւոր եւ ոչ-հոգեւոր բովանդակ դաստիարակութիւնը Պետութեան անմիջական հսկողութեան ենթարկեալ կը գտնուի։ Վատիկան եւ Պիզմարք Իշխանն անհամաձայն կը մնան նաեւ սա կէտի վրայ թէ, կառավարութիւնն իրաւունք ստացած է կաթոլիկ եկեղեցականութեան հեռամուտները քննելու եւ եթէ անկարող գտնէ՝ եկեղեցական պաշտաման զանոնք անձեռնհաս վճռելու։ Վատիկան ամենեւին չընդունիր որ քաղաքական վարչութիւնն այսպիսի իշխանութիւն մ'ի գործ դնէ։

* * *

Գերմանիոյ Երեսփոխանաց Ժողովը ամեն օր Պիզմարք Իշխանին խորհրդոց ընդդիմանալէ զատ գործ մ'ըրած չունի։ Երեկ հեռագիրը կը ծանուցանէր թէ օղիի մենավաճառը, որուն մեծ կարեւորութիւն կուտար Պ. Պիզմարք, մերժուած է խորհրդարանական յանձնաժողովէն, յորմէ ստուգապէս կարելի է մակաբերել թէ ժողովոյն ամբողջական գումարման մէջ ալ պիտի մերժուի։ —Մարտ 10ին, առկախ դատի մը առթիւ խնդիր ծագեցաւ Երեսփոխանաց անձեռնմխելութեան վրայ։ Դրամական խնդրոյն վրայ վիճաբանութեան մը մէջ, Երեսփոխան մը առանց անուանելու յիշած էր Պերլինի սեղանաւորական երկու մեծ տուներ, որք ոսկւոյ փոխարէն աժան արծաթ գնելով երկրին մէջ, ի Զուիցերիա եւ ի հարաւային Ֆրանսա բրուսիական թալէրի վերածել կուտան զայն, եւ Պերլին փոխադրելով, առաւելագոյն ոսկւոյ հետ կը փոխանակեն, կլորիկ շահ մ'ընելով։ Ընդհանուր դատախազն ուզեց այս դրամանենգներու դէմ դատ բանալ, եւ Երեսփոխանէն պահանջեց գալ վկայութիւն տալ դատարանին առջեւ։ Երեսփոխանը մերժեց, յենլով Սահմանադրութեան մէկ յօդուածին վրայ, որ կը տրամադրէ թէ «ոչ մէկ Երեսփոխան դատի պիտի քաշուի իւր քուէին կամ ժողովոյ մէջ արտասանած խօսքերուն համար»։ Որովհետեւ բրուսիական կառավարութիւնը, Պատժական Օրինագրքին դրամանենգութեան վերաբերեալ մէկ յօդուածին վրայ յենլով, կը ստիպէր եւ կը սպառնար բանտարկել Երեսփոխանը, Տր. Վինտհորստ, պետ կաթոլիկ կուսակցութեան, մարտ 10ի նստին մէջ խնդիր յարոյց թէ, «Երեսփոխանք ազատ պէտք է լինին դատարանաց առջեւ վկայութիւն տալէ ի մասին այն իրողութեանց, զորս յիշատակեն իրենց խորհրդարանական բանախօսութեանց մէջ»։ Բրուսիոյ կառավարութիւնն ընդդիմացաւ այս առաջարկութեան ի նկատ առման, բայց ժողովոյն մեծամասնութիւնը խորհրդարանական յանձնախմբի մը նախաքննութեան յղեց զայն։ Յառաջդիմական Երեսփոխան մը դիտեց որ եթէ կառավարութեան պահանջն ընդունուի, խորհրդարանական բեմին ազատութիւնն յոյժ կը սեղմուի, ու Երեսփոխանք ստորին դիրք մը կ'ունենան բաղդատմամբ բժշկաց, փաստաբանաց եւ եկեղեցականաց, որք իրաւունք ունին իրենց արուեստին պահանջմանց համեմատ իրենց վստահուած գաղտնիքները դատարանի մը առջեւ չյայտնելու, եւ հետեւապէս ի վկայութիւն չկոչուելու։

ԱՒՍՏՐԻԱ-ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ. Պատերազմական Նախարար Պիլանդ կոմսը շրջաբերական մը ղրկեց զօրաբանակներու հրամանատարաց, որով անոնց ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ՝ բանակին մէջ գերմաներէնի ուսումը յառաջացնելու պէտքին վրայ։ Կը գանգատի թէ կարգ մը զօրագնդոց մէջ գերմաներէն զինուորական բացատրութիւնք բարձուած են եւ անոնց փոխարէն տեղային բարբառներէն առնուած բառեր կը գործածուին։ —Պատերազմական նախարարին շրջաբերականը կը հրատարակուի ճիշդ այն պահուն երբ Չեխ լրագիրք կը պահանջեն որ հաստատելի քաղաքապահ զինուորութեան մէջ զինուորական հրամանք չեխերէն տրուին չեխ զօրագնդոց։ Հունգարիոյ Հոնվէտները, կամ ազգային քաղաքապահ զինուորութիւնը, մաճառերէն հրաման կ'ընդունին, եւ Չեխք կը պահանջեն որ Տէրութիւնը վարուի իրենց հետ ինչպէս կը վարուի Մաճառաց հետ։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ վարանեալ կը մնայ։ Վերջին լուրն այն է թէ խաղաղութեան կողմը զօրեղագոյն է այժմ։ Թուրքիոյ մեծ պատրաստութիւնք բաւական նպաստած են այս խաղաղասիրական յեղաշրջման։ Թուրքիա 180,000 զօրք ունի Թեսալիոյ սահմանաց վրայ, մինչ Յունաստան դժուարաւ կրցած է 60,000 զօրք հանել։—Աթէնքի լրագիր մը կը հրատարակէ անգլիացի արմատական եւ հելլենասէր նախարար Պ. Չէմպըրլէնի նամակն, որով նախարարը կը յայտարարէ թէ ջերմ համակրանք կը տածէ Յունաստանի վրայ, եւ փափաքող է նորա հայրենասիրական բաղձանաց իրագործման։ Բայց իբրեւ անկեղծ բարեկամ Հելլէն երկրին ու կառավարութեան, Պ. Չէմպըրլէյն խորհուրդ կուտայ հպատակիլ Տէրութեանց յորդորներուն։ «Հելլէն ազգին արժանապատուութիւնը չի վնասուիր՝ ի նկատ առնլով Յունաստանի ճշմարիտ բարեկամաց խորհուրդները»։

ՖՐԱՆՍԱ. Արեւելքի ընթերցողաց քաջածանօթ գիտնական-վիպասանն, Պ. Ժիւլ Վէրն սպաննելու փորձ մ'եղաւ անցեալ շաբթու մէջ։ Ամիէն քաղաքին մէջ, ուր կը բնակի, Պ. Ժիւլ Վէրն, մարտ 9 ին իրիկունն իւր տունը կը վերադառնար Ակումբէն, երբ տան դուռը բանալու միջոցին տեսաւ 15 քայլ հեռուն երիտասարդ մը, որ բէվօլվէրով մը նշան կ'առնուր իւր վրայ։ Անմիջապէս երկու պայթմունք լսուեցան, եւ գնտակաց մին բախեցաւ քարին, միւսն ալ ձախ ծունկէն զարկաւ զՊ. Ժ. Վէրն։ Բայց Պ. Ժ. Վէրն իւր հանդարտութիւնը չկորուսանելով, յարձակողին վրայ գնաց, եւ որչափ ալ զարմացաւ տեսնելով թէ զինք սպաննել փորձողն ո՛չ այլ ոք էր բայց եթէ իւր եղբօրորդին, Պ. Կասդօն Վէրն։ Օգնութեամբ սպասաւորին որ վազած հասած էր, Պ. Ժիւլ Վէրն բէվօլվէրն առաւ երիտասարդին ձեռքէն որ դիմադրութիւն չըրաւ։ Երիտասարդը ժամանակէ մ'իվեր խելագարութեան նշաններ կուտար։ Պ. Ժիւլ Վէրն իւր տունը տարաւ զայն։ Տեղւոյն ոստիկանապետը ջանաց հարցաքննել, բայց խեղճ խելագարը բացարձակ լռութիւն պահեց։ Վրէժ լուծելու մենամոլութիւնն ունէր, եւ ի Պլուա յատուկ հսկողութեան ներքեւ կը գտնուէր, բայց վերջերս յաջողելով փախչել, Ամիէն եկած է։ Պ. Ժիւլ Վէրն ըստացաւ անմիջական խնամքներ, բայց գնտակը նոյն գիշեր տակաւին չէր կրցած հանուիլ։

ԱՐԵՒ. ՌՈՒՄԷԼԻ. Փիլիպէէ կը հեռագրուի թէ Իւլէմա Ճէլալ-Էտտին էֆէնտի անդ հասաւ, Վագըֆներու խնդիրը կարգադրելու եւ յորդորելու մահմէտական ժողովուրդն որ նահանգէն չգաղթէ։ Այս Թուրք պաշտօնատար Կաստան էֆէնտիի միջոցաւ ներկայացուեցաւ Ալէքսանդր Իշխանին, որ յոյժ շնորհալից ընդունելութիւն մ'ըրաւ նմա։

ԵԳԻՊՏՈՍ. Լոնտոնի թերթերը կը ծանուցանեն թէ Անգլիոյ 1886-87 տարւոյ նոր Ելմտացոյցին մէջ ծախքերը շատ զեղչուած են։ Եգիպտոսի մասին որոշեալ ծախքն ենթադրուած է 8,000 զօրաց վրայ, մինչ Եգիպտոսի մէջ Անգլիա ունի այժմ 17,000 զօրք։ —Կ'ըսուի թէ Սըր Հ. Ուլֆ իւր կառավարութենէն հրահանգներ ստացեր է, որով Տոնկոլայի վերագրաւման գաղափարը պէտք է թողուի, եւ Վատի-Հալֆա նկատուի հարաւային սահմանակէտ Եգիպտոսի։ Ի Վերին Եգիպտոս անգլ. զօրաց տեղ եգիպտական զօրքեր պիտի դրուին, (ըստ Մուխթար փաշայի առաջարկին) Անգլ. զօրքերն առաջին պատեհ առթիւ յ'Ստորին Եգիպտոս պիտի վերադառնան։ Հրաժարեալ անգլ. սպայից տեղ, որք կը հրամայէին եգիպտացի զօրաց, որչափ կարելի է ընտրանաւ պիտի անուանին կարողագոյն եգիպտացի սպայք։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ. Ծանուցուած լինելով թէ Թուրքիա եւ Յունաստան ուղղակի բանակցութեանց սկսեր են՝ Եպիրոսի կողմէ «սահմանաց ուղղութեամբ մը» հելլենական խնդիրը փակելու համար, Բ. Դուռը մարտ 6 թուով շրջաբերական մը ղրկած է, որով կը հերքէ այս զրոյցներ, բացարձակապէս անհնարին հռչակելով այնպիսի բանակցութիւններ։ Բ. Դուռը կը յայտարարէ թէ ինք ո՛ եւ է զիջում չունի ընելու Յունաստանի, եւ վերստին կը հրաւիրէ Տէրութիւնները շուտով վերջ տալու արդի առկախ վիճակին։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ՝ ՓՈԽԱՌՈՒ. Պերլինէ կը հեռագրուի թէ տեղւոյն սեղանաւորական հաստատութեանց հետ բանակցութիւնք բացուած են փոխառութեան մը կնքման համար յօգուտ Պուլկարիոյ։ Գերման կառավարութիւնն այժմ պիտի տայ եղեր գործին։ Եւրոպիոյ ամենանոր եւ ամենափոքր պետութիւնն եւս փոխառութիւն կնքելու եւ Ընդհանուր Պարտք մը գոյացնելու վրայ է ուրեմն։

ՀՆՏԱԽՏԻ ԵՐԿԻՒՂ.—Աւստրիական կառավարութիւնն, իմանալով թէ ի Վենետիկ հնտախտի դէպք մը պատահած է, Իտալիայէն եկող ճամբորդներն ու վաճառքներն եօթնօրեայ քննութեան ենթարկել հրամայեց։ — Անցեալ շաբթու մէջ ի Վիէննա մարդ մը մեռաւ հնտախտէ։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ. Պիզմարք Իշխանին թերթը, Նորտ Տոյչէ Ալկէմայնէ Ցայթունկ, կարտատպէ Քէօլնիշէ Ցայթունկին մէկ յօդուածն, որ ուշադրութիւն կը հրաւիրէ Ֆրանսայի մէջ հակագերման եւ վրէժխնդրական ոգւոյն ամ ըստ ամէ աճման ու զօրացման վրայ։ Նորտ Տոյչէ կը յայտարարէ թէ Գերմանիոյ շահը կը պահանջէ քաջ կարի յաճախակի ուշադրութիւն հրաւիրել այս մեծ վտանգի վրայ։—Բարիզի լրագիրք կը ծաղրեն գերման թերթերուն այս մեծ հոգը։— Վիէննայէ կը հեռագրուի թէ, ֆրանսական վրէժխնդրութեան վտանգաց վրայ Նորտ Տոյչէի եւ Քէօլնիշէի յօդուածք ուրիշ նպատակ չունին բայց եթէ ճնշում բանեցնել Գերմանիոյ Երեսփոխանութեան վրայ, որպէս զի պատերազմական պաշտօնատան Ելմտացոյցն, որոյ վրայ վիճաբանութիւնք այս օրերս կը սկսին, անզեղչ քուէարկուին, որպէս ստիպմամբ կը պահանջէ Մոլթքէ կոմսը։

Ի ՄՈՆԹԷ ՔԱՐԼՕ. Մէնդոնէէ կը գրուի. «Եղերական խորհրդաւոր դէպք մը տեղի ունեցաւ սա մի քանի օրեր յառաջ։ Իտալական սահմանագլխին վրայ գեղեցիկ ապարանի մը մէջ կը բնակէր անգլիացի ասպետ մը, իբր 55 տարու, հանրածանօթ այն Անգլիացւոց որք ձմեռը կ'անցունեն ի Մէնդոնէ եւ ի Նիսա։ Տասն օր յառաջ ասպետն ապարանին մէջ ինքնասպան եղաւ՝ րէվօլվէր մը պարպելով իւր գլխուն մէջ, ինքնասպանութեան պատճառն եղած լինել կը թուի ծանր կորուստը, զորս Անգլիացին կրած էր Մոնթէ Քարլոյի միջազգային խաղարանին մէջ, ուր ամեն օր կը յաճախէր։ Երէկ, հանգուցեալին սենեկապանուհին, Մարի Պըրըլն անուն, նմանապէս ինքնասպան եղաւ, թոյն առնլով, (լաֆտանօմ)։ Բժիշկ հասաւ, բայց չկրցաւ փրկել խեղճ կինը։ Չկրցաւ գոնէ խօսեցնել զնա։ Քիչ ետքը նիհար կին մը ներկայացաւ անգլիացի եկեղեցականի մը տունն, որ կ'ըսէ թէ այդ կին ինքնասպան ասպետին սպասուհին էր։ Կնոջ անունն է Սարա Տօյի։ Կը պատմէ թէ իւր տէր ինքնասպան եղաւ՝ կորուսած լինելով իւր բոլոր հարստութիւն ի Մոնթէ Քարլօ, եւ թէ Մարի Պըրըլն նորա օրինակին հետեւեցաւ, զի կը սիրէր զնա։ Սարա Տօյի խելագարած կը թուի, եւ կը սպառնայ սպաննել խաղարանին կառավարիչն՝ իւր տէրն ու տիրուհին սպաննած եւ զինք թշուառութեան մէջ թողած լինելուն համար։»

ԱՐՀԵՍՏԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ ԱՒՍՏՐՕ-ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ.—Այս երկուց երկրաց միջեւ Տասնամեայ Պայմանագրոյն բանակցութիւնք առժամապէս խզեցան, քարիւղի մաքսին վրայ անհամաձայնութեան պատճառաւ։ Աւստրիացի նախարարք կ'ուզեն պահել բարձր մաքսերը զտեալ քարիւղի վրայ, եւ կէս-զտեալ քարիւղին վրայ մաքսը բարձրացնել, Կալիչիոյ զտարանները պաշտպանելու համար։ Քարիւղը դիւրաւ եւ առատօրէն չի հանուիր Կալիչիոյ նաւթահորերէն, եւ տեղւոյն նաւթագործք չպիտի կրնան մրցիլ ամերիկեան զտեալ եւ կէս-զտեալ քարիւղին հետ, եթէ այս վերջնոց վրայ ծանր մաքսեր չդրուին։ Բայց միւս կողմէ, ի Ֆիումէ, Հունգարիոյ բաժնին մէջ, նոր գործարանք բացուած են՝ ներածելու եւ զտելու համար անզտ կամ կէս-զտեալ ամերիկեան քարիւղ, եւ այս գործարանաց մէջ շահ ունեցողներ պիտի կործանին եթէ մաքսը բարձրացուի։ Մաճառ նախարարութիւնը պարտաւոր է Ֆիումէի գործարանները պաշտպանել, աւստրիացի նախարարք ալ պարտաւոր են Կալիչիացիները պաշտպանել, որք 60 Երեսփոխան ունին աւստրիական Նախարարութեան մեծամասնութիւնը կազմող երեսփոխանութեան մէջ։—Այսօրինակ դժուարութիւնք շատ անգամ կը ծագին ի մէջ Աւստրիոյ եւ Հունգարիոյ, եւ Կայսեր միջամտութեամբ կը վերջանայ խնդիրը։

ՌՈՒՍԻԱ. Ռուսական Բոլոնիոյ իշխանութիւնք նոր հրամանագիր մը հրատարակեցին, որով 50 րուպլիի տուրք մը կը դրուի երկրին մէջ բնակող օտարահպատակաց վրայ։ Շատ մը աղքատ գործաւորք, ազգաւ լեհ, բայց հպատակութեամբ գերման կամ աւստրիացի, չպիտի կրնան վճարել այս տուրքը. ուստի, մեծ թուով արտաքսումներ տեղի պիտի ունենան։

—Բեդերսպուրկէ կը հեռագրուի թէ օտարազգեաց գիւղային կալուածներ գնելու իրաւունքը քննելու պաշտօնով կազմեալ յանձնախումբն որոշած է թէ, «օտարազգիք չպիտի կրնան գիւղային կալուած գնել կայսրութեան հողին վրայ։ Ռուսական հպատակութիւն ընդունած օտարազգեաց գալով, անոնք ալ չպիտի կրնան գիւղային կալուած գնել բայց եթէ իրենց նոր հպատակութեան թուականէն տասն տարի յետոյ»։

—Անցեալ տարւոյն մէջ, մինչեւ 26ի հասեր է այն ռուսական մարտանաւուց թիւն, որոց շինութիւնը կամ սպառազինութիւնն աւարտած է, եւ կամ որոց շինութեան ձեռնարկուած է Սեւ ծովու եւ Պալթիկ ծովու նաւարանաց մէջ։ Անոնց կարեւորագոյններն են «Կատարինէ», «Չեզմէ», «Սինոպ», «Կայսր Ալեքսանդր Բ.» եւ «Տովմակալ Նախիմոֆ» անուն մեծ զրահաւորք, նաեւ քանի մը ծովառմակիրք եւ թնդանօթակիրք։ Ի Սեւաստոպոլ շինուած են նաեւ նաւարանք, եւ ի Քրոնշդադ, որձաքարէ (կրանիթ) պարիսպներու շինութիւնն յառաջ տարուած է։— Այս ամեն իրողութիւնք կ'ապացուցանեն թէ Ռուսիա մեծ ծախք ու ջանք կ'ընէ իւր ծովային ոյժերն աւելցնելու։

ԲԱՐԻԶ. Բրոնիէ, որ կրակ ըրած էր Երեսփոխանաց ժողովոյն մէջ, խելագար դատուելով, յիմարանոց տարուեցաւ։ — Կայլօ, որ Պորսային մէջ կրակ ըրաւ, մարմնով ու մտօք քաջառողջ է։ Իւր վերջին արհեստ գրաչարութիւն էր։ Անիշխանական եւ յեղափոխական մը լինելն ապացուցուած է։ Համախոհներ ունի եղեր, զորս չուզեր անուանել։ Արդէն ծանուցինք թէ երբեմն դրամանենգութեամբ բանտարկուած էր։ Իմացուեցաւ նաեւ թէ աշկերտ մ'էր։ Քննութիւնը կը շարունակուի։

ԿՐՕՆԱՅԻՆ ԾԱՒԱԼՈՒՄ Յ'ԱՒՍՏՐԻԱ. Կաթոլիկ Չեխերը Սլաւութեան մեծագոյն մասին կրօնին, այն է՝ յունադաւանութեան դառնալու համար մեծ ճիգեր կը լինին։ Այս օրերս իսկ ի Ռուսիա 50,000 րուպլի հանգանակուեցաւ այս նպատակաւ։ Ի Վիէննա բնակեալ 50 Չեխ ընտանիքներ արդէն կաթոլիկութիւնը թողած եւ օրթոտոքս եղած են։ Այս շարժման պարագլուխ է Պ. Եօզան Տօպրժանսքի անուն անձ մը, երբեմն աւստրիական հպատակ, որ այժմ ռուսահպատակ եղած է, եւ մին է յեռանդուն գործչաց Բեդերսպուրկի Սլաւական Ընկերութեան։

—)(53)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻՒԼ ՎԷՐՆ

ՄԱԹԻԱՍ ՍԱՆՏՈՐՖ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Է.

ԿՆՃԻՌՔ

Սաւա Թորոնթալի նկարագիրը կատարեալ ընելու համար կը փոյթէ նշանակել այն ընդածին ձգտումն, որով համակրութիւն եւ սիրանք կ'զգար ամեն առաքինական եւ արիական գործոց վրայ, զորս հայրենասիրութիւնը կրնայ ծնանիլ։ Աշխարհավարական գործոց չէր դրդուեր բնաւ, բայց հայրենեաց վերաբերութիւն ունեցող իրաց պատմութիւնն, անոր համար եղած զոհողութիւններն, նորագոյն օրինակներն, որով իւր երկրին պատմութիւնը կը փառաւորէր, խորապէս կ'ազդէին անոր սրտին։ Եթէ իւր ծննդեան զիլրատենէն չէր քաղած այս ազնիւ զգացումներն, եւ տարակոյս չկար որ Սիլաս Թորոնթալէն եկած չէին կրնար լինիլ,—անշուշտ իւր սրտին մէջ գտած էր բնականաբար։

Այսպէս կրնայ մեկնուիլ այն համակրութիւն, որ իրարու մերձեցուցած էր Պետրոս Պաթորիի եւ Սաւա Թորոնթալի սիրտերն։ Այո՛, տեսակ մը չարաբաղդութիւն, սեղանաւորին խաղին մէջ մնալով, այս երկու դեռատիներն իրարու առջեւ հանած էր։ Սաւա հազիւ տասներկու տարու կար, օր մը ըսեր էին իրեն, ցուցնելով զՊետրոս Պաթորի.

«Հունգարիոյ համար մեռնող մարդու մ'որդին է։»

Այս բան անջնջելի կերպիւ տպաւորեցաւ իւր յիշողութեան մէջ։

Յետոյ երկուքն ալ մեծցեր էին։ Սաւա կը յիշէր զՊետրոս, մինչ նա չէր տակաւին նշմարած։ Կը տեսնէր զայն լուրջ եւ խոկուն։ Ու թէպէտ աղքատ էր Պետրոս, բայց գոնէ իւր հօր անուանն արժանի լինելու կ'աշխատէր։ Սաւա քաջածանօթ էր անոր պատմութեան։

Մնացեալը գիտեն ընթերցողք. գիտեն թէ ի՛նչպէս Պետրոս Պաթորի ալ հրապուրեցաւ երբոր տեսաւ զՍաւա, որոյ բնութիւնը պիտի համակրէր իւր բնութեան. թէ ի՛նչպէս երիտասարդն արդէն ջերմապէս կը սիրէր զՍաւա, մինչդեռ մանկամարդուհին տակաւին անգէտ էր այն զգացման որ կը ծնանէր իւր սրտին մէջ։

Ինչ որ Սաւա Թորոնթալի կը վերաբերի, ամբողջապէս ըսուած կը լինի երբոր պատմենք թէ ի՛նչ էր իւր դիրքն իւր ընտանեաց մէջ։

Հօրը հետ վերջին ծայր զգուշաւոր էր։ Երբէք սրտագեղ գորով մը սեղանաւորին կողմէ։ Միոյն կողմէ սրտի ցամքութիւն մը, միւսին կողմէ ալ ամեն բանի մէջ անհամաձայնութենէ յառաջ եկած պաղութիւն մ'էր թերեւս, բայց եւ այնպէս Սաւա լի էր այն ակնածութեամբ, զոր աղջիկ մը կը պարտի իւր հօր։ Բայց ասկէ անդին չէր անցներ։ Մնաց որ, հայրն ալ ազատ կը թողուր զայն, չէր հակառակեր նորա ճաշակին, սահման չէր դներ նորա բարեգործութեանց, որք իւր բնական պանծացութեան կրնային պատշաճիլ։ Վերջապէս, միոյն կողմէ անտարբերութիւն, միւսին կողմէ, պարտ է խոստովանիլ, հակակրութիւն եւ գրեթէ խորշում կար։

Իսկ Տիկին Թորոնթալի նկատմամբ Սաւա բոլորովին ուրիշ զգացում ունէր։ Որչափ որ սեղանաւորն իշխանաբար կը վարուէր իւր կնոջ հետ եւ շատ չէր յարգեր զայն, նոյնչափ կինը բարեբարոյ էր, եւ հազարապատիկ լաւագոյն քան զայրն՝ իւր վարուց պարկեշտութեամբ եւ իւր անձնական պատուոյն խնամօք։ Տիկին Թորոնթալ ոգւով չափ կը սիրէր զՍաւա։ Իւր դստեր զգուշաւոր բնաւորութեան ներքեւ պահուած բարեմասնութիւնները կրցած էր նշմարել։ Բայց իւր զգացած սէրը գրեթէ ծայրայեղ էր, տեսակ մ'աքանչացման, ակնածութեան եւ մինչեւ իսկ երկիւղի հետ խառն։ Սաւայի բնաւորութեան վեհութիւնն եւ ինչ ինչ պարագայից մէջ անամոքութիւնը կրնային մեկնել մայրական սիրոյն այս տարօրինակ ձեւը։ Սակայն աղջիկն ալ կը փոխարինէր իւր մօր խանդագորով սէրն։ Այնպէս որ, առանց իսկ արեանակցական կապի՝ երկուքն ալ սերտիւ կապուած պիտի լինէին իրարու հետ։

Զարմանալի չէ ուրեմն թէ ամենէն առաջ Տիկին Թորոնթալ գուշակեր էր Սաւայի մտքէն եւ ապա սրտէն անցածն։ Աղջիկն յաճախ խօսած էր նմա Պետրոս Պաթորիի եւ նորա ընտանեաց վրայ, առանց նշմարելու այն ցաւագին տպաւորութիւնը զոր այդ անուն կ'արտադրէր իւր մօր վրայ։ Ուստի, երբոր Տիկին Թորոնթալ հասկցաւ որ Սաւա կը սիրէր զայն երիտասարդ.

«Աստուած այսպէս կը կամի ուրեմն» ըսաւ ինքնիրեն։

Դիւրին է գուշակել թէ ի՛նչ կը նշանակէր այս խօսք Տիկին Թորոնթալի բերնին մէջ. բայց դեռ կարելի չէր գիտնալ թէ մինչեւ ո՛ր աստիճան Սաւայի այս տարփանքըն արդար հատուցում մը կրնար լինիլ Պաթորիի ընտանեաց տրուած վնասուն։

Սակայն եթէ Տիկին Թորոնթալ իւր բարեպաշտ հոգւով կրնար խորհիլ թէ Նախախնամութեան տնօրէնութիւնն էր այս, պէտք էր որ այրն ալ հաճէր երկու ընտանեաց այս մերձեցման։ Ուստի, առանց Սաւայի բան մ'ըսելու, որոշեց իմացնել իւր ամուսնոյն։

Խօսքը բանալուն պէս, Սիլաս Թորոնթալ՝ սաստիկ բարկանալով՝ բուռն սպառնալիքներ ըրաւ իւր կնոջ։ Տիկին Թորոնթալ՝ վախնալով՝ իւր սենեակը վերադարձաւ սրտաբեկ։

«Զգուշացի՛ր, Տիկին... եթէ ուրիշ անգամ մ'ալ համարձակիս այդպիսի խօսք մ'ընել ինձ, կը զղջաս։»

Այսպէս ահա դիպուածը, զոր Սիլաս Թորոնթալ չարաբախտութիւն կը կոչէր, ոչ միայն Պաթորիի ընտանիքը Ռակուզա բերած էր, այլ եւ Սաւա եւ Պետրոս, իրարու մօտ գալով՝ զիրար ճանչած ու սիրած էին։

Պիտի հարցնեն ընթերցողք թէ ի՛նչ էր սեղանաւորին այնչափ բարկանալուն պատճառն։ Արդեօք գաղտնի դիտաւորութիւն մ'ունէր Սաւայի ապագային վրայ, եւ չէր ուզեր որ արգելք մը հանդիպէր։ Եթէ օր մ'իւր մատնութիւնն երեւան ելնէր, շահաւոր չէ՞ր լինէր իրեն համար որ անոր հետեւանքները կանխաւ դարմանուած լինէին ըստ կարելւոյն։ Ի՞նչ պիտի կրնար ըսել Պետրոս Պաթորի, երբոր Սաւայի ամուսինն եղած լինէր։ Ի՞նչ պիտի կրնար ըսել յայնժամ Տիկին Պաթորի։ Անշուշտ սոսկալի վիճակ մը պիտի լինէր զոհին որդին ամուսնացած տեսնել սպանչին աղջկան հետ, բայց ոչ Սիլաս Թորոնթալի համար, որչափ զոհին որդւոյն համար։

Բայց անդին Սարքանի կար, յորմէ լուր մ'եկած չէր, սակայն կրնար օրին մէկը վերադառնալ, եւ յոյժ հաւանաբար խոստումնք փոխանակուած էին ընդ մէջ սեղանաւորին եւ համախոհին։ Արդ, Սարքանի զանոնք մոռցող մարդ չէր, եթէ բաղդն իրեն դէմ դառնար։

Աւելորդ է ըսել թէ Սիլաս Թորոնթալ առանց մտահոգութեան չէր իւր վաղեմի գործակատարին վրայ։ Թրիէստի գործէն յետոյ իրարմէ բաժնուելնէն ի վեր լուր չունէր անկէ, այն է տասն-հինգ տարիէ ի վեր։ Սիկիլիոյ մէջ իսկ, ուր Սարքանի յարաբերութիւններ ունէր իւր Զիրոն ընկերին միջոցաւ, հետախուզութիւնք ապարդիւն եղած էին։ Բայց Սարքանի կրնար մէկ օրէն միւսն երեւան ելնել։ Մշտնջենաւոր սպառնալիք սեղանաւորին համար, եթէ մեռած չէր այդ բաղդախնդիր։ Պատահականութիւն մը, որոյ լուրն անպատում գոհութեամբ պիտի լսէր Սիլաս Թորոնթալ։ Թերեւս յայնժամ ուրիշ երեւոյթի տակ պիտի տեսնէր Պաթորիի եւ իւր ընտանեաց միջեւ խնամութեան մը հնարաւորութիւնը։ Բայց այժմ մտքէ անգամ անցնելու բան չէր։

Ուստի Սիլաս Թորոնթալ բնաւ բերանը չառաւ եւ չյիշեց իւր կնոջն ըրած ընդունելութիւնն, երբոր առաջին անգամ Պետրոս Պաթորիի խօսքն ըրած էր իրեն, ո՛չ ալ որ եւ է բացատրութիւն մը տուաւ նմա այս մասին։ Այլ միայն որոշեց եւ ջանաց աւելի խստութեամբ հսկել Սաւայի վրայ, եւ մինչեւ իսկ լրտեսել տալ։ Գալով երիտասարդին, անոր հետ ալ ամբարտաւանօրէն վարուիլ, տեսած ժամանակ գլուխն անդին դարձունել, վերջապէս ամեն յոյս ջնջել անոր մտքէն։ Եւ արդարեւ լիովին յաջողեցաւ ցոյց տալ նմա թէ Սաւայի նկատմամբ որ եւ է ձեռնարկ բացարձակապէս անհնարին էր։

Այս պարագայից մէջ էր որ յունիս 10ին իրիկունը Սարքանի անունն հնչեց Սթրատոնէի ապարանին դահլիճներուն մէջ, երբոր այդ ժպիրհ բաղդախնդիր դռնէն ներս մտաւ։ Նոյն առաւօտուն, Սարքանի, Նամիրի հետ Քաթարոյէն մեկնելով Ռակուզա եկած եւ քաղաքին գլխաւոր օթեւաններէն մին իջած էր։ Յետոյ, վայելչապէս հագուելով, առանց ժամ մ'իսկ կորսնցնելու՝ եկեր իւր վաղեմի համախոհին տունը ներկայացեր էր։

(Շարունակելի)

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վեհ. Մակար Կաթողիկոսն յատուկ գրով պատուիրած է Ռուսիոյ բոլոր հայ եկեղեցականաց, որպէս զի մկրտութեանց ժամանակ օտար անուն չը դնեն երախայից։

Հայրապետական այս արգելքին հակառակ վարուող եկեղեցականք, ո՛վ ոք ալ լինին, խստիւ պիտի պատժուին։

Ազգային Ժողովը նիստ չունի այս շաբաթ օր։

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն անցեալ շաբթու պաշտօնագիր մ'ուղղելով Կարնոյ գաւառական Վարչութեան, ներփակեալ ուղարկեց վիճակին առաջնորդ Օրմանեան Գեր. Մաղաքիա Ծ. Վարդապետի եպիսկոպոսական վկայագիրը։ Նմանապէս յատուկ պաշտօնագրով մը, ուղղեալ առ գաւառական Վարչութիւնն Տրապիզոնի, ղրկուեցաւ գաւառին առաջնորդ Սրուանձտեանց Գեր. Գարեգին վարդապետի եպիսկոպոսական վկայագիրը։

Ինչպէս արդէն ծանուցինք, Մոսկուայի մէջ բազմաթիւ յարգողներ մեր ականաւոր հայերէնագէտ ՄԿՐՏԻՉ ԷՄԻՆի, որոշած են նորա յիսնամեայ արգասաւոր գործունէութեան ի պատիւ Յոբելեան տօն մը կատարել և այսու հրապարակային համակրութիւն յայտնել մեծանուն բանասէրին։

Գոհութեամբ կը լսենք թէ Ս. Պատրիարք Հայրն ողջունական թուղթ մը պիտի ուղղէ Լազարեան Ճեմարանի վերատեսչին Պ. Գէորգ Քանանեանցի՝ իւր շնորհաւորութիւնն յայտնելով Պ. Մկրտիչ Էմինի և քաջալերելով զինքն իւր արդիւնաշատ ասպարէզին մէջ։

Հրամանաւ Ս. Պատրիարք Հօր, Դիմաքսեան Հմայեակ եպիսկոպոս, Այվազեան Յովսէփ վարդապետ և քահանայ մը Բերա երթալով, ներկայ գտնուեցան Պ. Ստեփանովիչի յուղարկաւորութեան և ցաւակցութիւն յայտնեցին ի դիմաց Ս. Պատրիարք Հօր։

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն այս առաւօտ Գատը-Գիւղ գնաց, ցաւակցական այցելութիւն տալու համար Կիւլպէնկեան և Ինճեան ընտանեաց։

Մեծ. Ինճեան Մաթէոս և Աբիկ Եղբարք հրապարակաւ իրենց շնորհակալիքը կը յայտնեն ամեն անոնց որք փութացած են ցաւակցութիւն արտայայտել իրենց Ազն. Մօր՝ Տիկին Թագուհիի մահուան առթիւ՝ ներկայ գտնուելով յուղարկաւորութեան հանդիսին։

ՆՈՐԱՀԱՏ ՀԱՅԵՐԷՆ ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ՏԱՌԵՐ

Վիէննայի Մխիթարեան Հարց տպարանն այս անգամ՝ պատրաստած է և ազգային արուեստանոցաց յառաջդիմութեան կը նուիրէ Տառեր, տպագրական գեղագրութեան ճշգրիտ օրինաց համաձայն և ի մասնաւորի նոր-անգղիական դիւրընթեռնլի բարեձեւ ոճոյն յարմարցուած գծագրութեամբ, և ըստ ազգային հայ նկարագրին առանց նաեւ դոյզն այլայլութեան՝ ճարտար գրահատի ձեռքէ ելած։ Առանձին մտադրութիւն մ'եղած է գործոյս մէջ՝ տնտեսական կամ խնայողական մասին, որով և Գրաշարութեան արագութեանն ու դիւրութեան ալ. այնպէս որ իւրաքանչիւր Ոսկեձեան՝ հանդերձ Գլխագիր և Բոլորգիր և Նեղագիր այբուբենիւքն ու կէտադրութեամբքը մինակ 120 պողպատեայ Հայր, եւ 140 պղնձէ Մայր կը համրէ՝ Թուանշաններովն (գալվանեալ, galvanisé) կից գրերովն. (ծանօթ է որ յառաջները 160 մինչեւ 200 և աւելի կ'ելլէր ասոնց թիւը։)

Վիէննայի Մխիթարեան Հարց Միաբանութիւնն կը յուսայ ասով ոչ միայն Տպարանաց այլ և դպրոցաց և առ հասարակ ընթերցող հասարակութեան հաճոյական ծառայութիւն մը մատուցած ըլլալ. ինչպէս արդէն Լրագիրներ համբաւեցին տառիցս բարեձեւութեանն հետ՝ մասնաւորապէս [illegible] տեսակներէն դիտուած առաւելութիւնները։

Տառերու վաճառումն ըստ կշռոյ է, այսինքն կենդինարի հաշուով. ինչպէս յայտնի է՝ [illegible] բաղդատութեան մէջ ըլլալով։—Գնոյն ու վճարման պայմաններուն վրայ առանձին կը խօսուի։

Այս նորահատ Տառերուն տպագրութեան վրայ գաղափար մ'ունենալու կամ գնոց տեղեկանալու համար դիմել Արեւելքի խմբագրատունը կամ Վիէննական Մխիթարեանց գրավաճառութեան խանութն ի Բերա-Բանկալթի։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹՈՒՐՔՕ-ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆ

Արտաքին գործոց նախարար Սաիտ փաշա երէկ առաւօտ կայս. պալատ հրաւիրուելով, Վեհ. Սուլթանի ինչ ինչ հրամաններն ստացաւ, և յետոյ Բ. Դուռն երթալով, դեսպանաց սովորական այցելութիւններն ընդունեց։

Ռէօյթէր կը ծանուցանէ թէ ռուսական դեսպան Պ. Նէլիտոֆ իւր տեսակցութեան միջոցին յայտնած լինելով թէ Ռուսիա կը պնդէ միշտ Թուրքօ-պուլկարական Պայմանագրոյն նկատմամբ իւր նախապէս բրած առարկութեանց վրայ, Բ. Դուռն որոշեր է նոր ծանուցագիր մ'ուղղել մեծ Տէրութեանց։

* * *

Բերայի լրագիրք եւս կ'ըսեն թէ Դեսպանախորհրդոյ գումարման նկատմամբ Ռուսիոյ պատասխանը բացորոշապէս յայտնի է այժմ։ Ցարին կառավարութիւնը գոհութիւն յայտնելով հանդերձ կայս. կառավարութեան հաշտարար զգացմանց համար, կ'ըսէ թէ աւելի օրինաւոր է որ նախ Թուրքօ-պուլկարական յանձնաժողովն զբաղի Արեւելեան Ռումելիի Կազմական Կանոնագրոյն քանի մը կէտերուն բարեփոխութեամբ և ապա գումարի Դեսպանախորհուրդը։

Կը կարծուի թէ յառաջիկայ շաբաթ օր Մաճիտ փաշա պիտի մեկնի Պուքրէշէն մայրաքաղաքս գալու համար։

Ռէօյթէր կ'իմանայ թէ, հրամանաւ Աղեքսանդր իշխանին, պուլկարական պատուիրակ Պ. Զանոֆ այսօր Ադրիանուպոլսոյ ճամբով Սոֆիա պիտի ուղեւորի։

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՆՈՒԷՐ

Վեհ. Սուլթանը բարեհաճեցաւ 50 հազար ոսկւոյ գումար մը շնորհել Սպարապետի գրան, զինուորական արտաքոյ կարգի ծախուց համար։

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՆ

Հրամանաւ Վեհ. Սուլթանին, յանձնաժողով մը կազմուած է ընդ նախագահութեամբ կայս. անձնական Գանձուն նախարար Վսեմ. Յակոբ փաշայի։

Սոյն յանձնաժողովն՝ որոյ անդամք են պաշտօնէից ընտրութեան ժողովոյ նախագահ Վսեմ. Ղալիպ փաշա (նախորդ կուսակալ Արշիպեղագոսի կղզեաց), Մաքսատան վերատեսուչ Վսեմ. Խալիպ էֆէնտի, Դատական նախարարութեան խորհրդական Վսեմ. Վահան էֆէնտի և արքունի Փաղերանոցի բարձրագոյն պաշտօնեաներէն Սիւլէյման Սուտի էֆէնտի, պաշտօն ունի քննել և ստուգել այն գումարին ճիշդ քանակութիւնը զոր Օսմ. Կայս. Պանքան կը պահանջէ կայս. կառավարութենէն, իբր հաշուընթաց և իբր միջնորդչէք։

Քաղաքապետութեան Վարչական ժողովոյ անդամներէն Ալի պէյ նոյն պաշտօնատան Բարձրագոյն ժողովոյ անդամ անուանեցաւ։

Սանիէ Միւթէմայիզ աստիճան տրուեցաւ Ճանիքի գաւառական հաշուակալ Բէհճէթ էֆէնտիի։

Գարատաղի իշխան Տ. Նիքօ պատուանշանի առաջին աստիճանը նուիրած է Վեհ. Սուլթանի թիկնապահ Ֆերիգ Ալի Րիզա և Լիվա Ահմէտ փաշաներու, նոյն պատուանշանի երկրորդ աստիճանը՝ Արտաքին գործոց պաշտօնատան արարողապետի օգնական Ղալիպ պէյի և երրորդ ու չորրորդ աստիճաններն Արտաքին գործոց պաշտօնատան մէկ քանի պաշտօնէից։

Մեծանուն յոյն սեղանաւոր Պ. Ստեփանովիչի յուղարկաւորութեան հանդէսն կատարուեցաւ երէկ ի Բերա մեծաւ շքով։ Թէև հանգուցեալն իւր կենդանութեան ժամանակ փափաք յայտնած էր որ յուղարկաւորութիւնն անշուք կերպով կատարուի, սակայն Ֆէների Պատրիարքարանն և ամբողջ յոյն Ազգը փափաքելով իրենց առ հանգուցեալն ունեցած սէրն ու յարգանքը արտայայտել, հանդէսն խիստ փառաւոր կերպով կատարեցին։ Ներկայ էին մայրաքաղաքիս բոլոր յոյն եպիսկոպոսունք, վարդապետք և քահանայք, ինչպէս նաև զանազան ազգաց և Պատրիարքարանաց ներկայացուցիչք, քսան և հինգ երկսեռ յոյն վարժարանաց աշակերտք և աշակերտուհիք, պաշտօնեայք իտալական դեսպանատան որոյ հպատակ էր հանգուցեալը։ Թափորը ժամ 4ին հանգուցելոյն տունէն ելնելով Ցանաց Ս. Աստուածածնայ եկեղեցին գնաց ուր կրօնական արարողութիւնք կատարուելէ յետոյ մարմինը փոխադրուեցաւ Շիշլիի գերեզմանատունն և յատուկ դամբարանի մէջ ամփոփուեցաւ։ Հարիւրաւոր կառքեր կ'ընկերանային դագաղին մինչեւ ի գերեզմանատուն եւ 20—25000 հոգւոյ բազմութիւն մը, զանազան ազգերէ, կը հետեւէր կառաց։ 150է աւելի ծաղկէ փունջեր և պսակներ նուիրուած էին զանազան կրթական հաստատութեանց և դրամատանց կողմէ։ Եւրոպայի ամեն կողմերէ ցաւակցական հեռագրեր կը հասնէին հանգուցելոյն ընտանեաց և որդւոց։

Երէկ Բէյօղլի ժէնէրալ Պանքան ինչպէս և Ղալաթիոյ և Բերայի յունական վարժարանք գոց էին ի նշան սգոյ։

Տրապիզոնի նորընտիր կուսակալ Սուրուրի էֆէնտի Իզմիրէն մայրաքաղաքս հասաւ, ուստից իւր պաշտօնատեղին պիտի ուղեւորի։

Յունական Նէօլօղօս լրագիրն որ անորոշ ժամանակի մը համար դադարման դատապարտուած էր, կայսերական ներման արժանանալով երէկուընէ հրատարակուիլ սկսաւ։

Արքունի Վառօդարանի տնօրէն Սապիթ փաշա՝ որ թնդանօթներու գնման համար Գերմանիա կը գտնուէր, երէկ մայրաքաղաքս եկաւ։ Սապիթ փաշա մի քանի շաբաթէն դարձեալ Գերմանիա երթալով յանձնարարեալ թնդանօթներու երկրորդ մասը պիտի բերէ։

Յորմէ հետէ ապստամբութիւն կը տիրէ ի Սուտան, այդ երկրին ապրանքները տարբեր ճամբով դուրս կը հանուին։ Սուտանի կարաւանք, փոխանակ Եգիպտոսի կամ Կարմիր ծովու նաւահանգիստներէն անցնելու, ուղղակի Տրիպոլիս կ'երթան ուր շահադէտք ստորին գներով կը գնեն ապրանքներն որք գլխաւորաբար փղոսկր և ջայլեման փետուր են։

Տրիպոլսոյ կուսակալ Րասիմ փաշա նկատողութեան առնլով Սուտանցի վաճառականաց շահերն, առաջարկած է անոնց որ պատուիրակներ ղրկեն ի Ֆրանսա և Իտալիա, որպէս զի ապահովեն իրենց ապրանաց սպառումն եւ ստորին գներով չվաճառեն զայն շահադէտներու։ Րասիմ փաշա միանգամայն խոստացած է յիշեալ վաճառականաց, իւր կողմէ յանձնարարել անոնց պատուիրակներն Եւրոպիոյ օսմ. ներկայացուցիչներուն և այս մասին գրած է արդէն առ Բ. Դուռն, որպէս զի իւր յանձնարարագիրք հաստատուին Արտաքին գործոց Նախարարութեան կողմէ։

Սուտանցի վաճառականք տասն հոգիէ բաղկացեալ պատգամաւորութիւն մը կազմած են որ այս օրերս ճամբայ կ'ելնէ, Իտալիա և Ֆրանսա ուղեւորելու համար։

Աթէնքի լրագիրք կը ծանուցանեն թէ մայրաքաղաքիս հանրածանօթ յոյն սեղանաւորք՝ Պ. Պ. Թէոտոր Մավրոկորտաթօ և Էվճէնիտէս, որք հելլենական 170 միլիոնի փոխառութենէն 7 միլիոն Տրախմի արժեթուղթ ունին, նամակ մ'ուղղելով առ Պ. Տէլիեանի, իրենց դրամը պահանջեր են, սպառնալով որ եթէ նախարարապետը գոհացում չտայ իրենց, հրապարակի վրայ աճուրդով պիտի վաճառեն քովերնին գտնուած արժեթուղթերն։ Յիշեալ թերթերը կը պարսաւեն զՊ. Պ. Մավրոկորտաթօ և Էվճէնիտէս թէ հայրենասիրական ընթացք մը չեն բռներ, իրենց դրամը պահանջելով այնպիսի վայրկենի մը յորում հելլենական գանձը՝ պատերազմական ծախքերով բեռնաւորեալ՝ անկարող է այդպիսի վճարում մ'ընելու, և այսպէս է կը կոտրեն իրենց երկրին վարկն ու պատիւը։

Ղալաթիոյ թերթ մը կ'ըսէ թէ ուզելով ստուգել այս հրատարակութեանց ճշդութիւնն, դիմած է Պ. Մավրոկորտաթօյի գործակատարին, ըստ որում սեղանաւորն Յունաստան կը գտնուի այս պահուս։ Գործակատարն յայտներ է թէ իւր տէրն այդպիսի սպառնալիք մը չէ բրած առ Պ. Տէլիեանի, այլ ժամանակաւ փոխառութիւն մ'ըրած լինելով որոյ փոխարէն 170 միլիոնի փոխառութենէն մաս մ'արժեթուղթ բռնած էր, Պ. Մավրոկորտաթօ հարկ դատեր է, որոշեալ պայմանաժամին, իւր գումարի վճարումը պահանջել իբր օրինական պարզ ձեւակերպութիւն մը, և ո՛չ թէ դժուարութիւն յարուցանելու նպատակաւ։ Պ. Տէլիեանի յաւէտ մեկնութիւն մը տուած լինելով այս ձեռնարկին, խնդրութիւնն հաղորդեր է Աթէնքի լրագրաց որք չափազանցած են զայն։

Սոֆիայի կէս-պաշտօնական Թէռնովսքա Քօնսթիթուցիա լրագրոյն մէջ յօդուած մը հրատարակուած է յորում կ'առաջարկուի դատի ենթարկել զՊ. Զանքոֆ և պաշտպանողական կուսակցութեան միւս անդամներն, սերպօ-պուլկարական պատերազմի միջոցին իրենց բռնած ընթացքին համար։

Այդ կուսակցութիւն հայրենեաց դէմ դաւաճանութիւն բրած լինելու ամբաստանութեան ներքեւ կը գտնուի։

Երկու բարձրաստիճան պուլկար պաշտօնատարք որք յեղափոխական գաղափարներ կը տարածէին ի նպաստ Ռուսիոյ, ձերբակալուեր են Վառնայի մէջ։ Ռուսական հիւպատոսի ձեռնարկներն, զանոնք ազատելու համար, ապարդիւն մնացեր են։

Պուլկարիոյ պատերազմական նախարարութեան հրամանաւ, 29 տարեկանէն վեր եղող պահեստի զօրքերն իրենց տուները ղրկուեր են ցնոր տնօրինութիւն։

Իզմիրէն կը գրեն թէ կուսակալ Խալիլ Րիֆաթ փաշա սաստկապէս կը տառապի ջերմէ զոր առած է իւր քննական վերջին պտոյտի միջոցին։

Իտալական դեսպանատան քարտուղար Գարեաթի իշխանն, որ ժամանակէ մ'ի վեր Եւրոպա կը գտնուէր շաբաթ օր մայրաքաղաքս վերադարձաւ։

Պիրէօնէն կը գրեն թէ տեղւոյն օսմանեան արդի ընդհ. հիւպատոսն աղդուապէս յառաջ կը տանի իւր նախորդին՝ Հասիպ պէյի ձեռնարկներն, որպէս զի յիշեալ նաւահանգիստը մտնող և անտի ելնող օսմանեան նաւերը պէօնոպի և այլ որոշեալ տուրքերը վճարեն հիւպատոսարանին, սակայն մեծ դժուարութեանց կը բաղխի։

Յայտնի է թէ ո՛ր և է առագաստանաւ կամ շոգենաւ որ կը մտնէ նաւահանգիստ մը ուր հիւպատոսարան մը կայ այն տէրութեան որոյ դրօշակը կը կրէ, պարտի պէօնոպի, դրօշակի և այլ ուրիշ քանի մը տուրքեր վճարել։ Գրեթէ բոլոր օսմանեան նաւերը կը մերժեն վճարել սոյն տուրքն, առարկելով թէ Թուրքիոյ առողջապահական իշխանութիւնք, թէ՛ ի Կ. Պոլիս և թէ՛ յԻզմիր, Պիրէօնի հիւպատոսարանի վաւերացումը չեն պահանջեր իրենց նաւուց անցագրոց վրայ։ Այս առթիւ վէճ մը ծագած էր Խտիվիէ ընկերութեան և յիշեալ հիւպատոսարանին միջեւ, այն թուականին յորում ընդհ. հիւպատոսի պաշտօնը կը վարէր Հասիպ պէյ։ Շիրայի հիւպատոս՝ Մէհմէտ պէյ, և Հասիպ պէյ փորձած էին Պիրէօնի առջեւ կեցուցնել Խտիվիէ ընկերութեան շոգենաւն որ Աղեքսանդրիայէն Կ. Պոլիս կու գար, առանց սակայն յաջողելու։ Ասոր վրայ, բուռն վէճ մը ծագած էր Հասիպ պէյի և Պիրէօնի Խտիվիէի գործակալին միջեւ։ Հիւպատոսը գործակալին կը վերագրէր պէօնոպի տրոց վճարման դժկամակութիւնն, իսկ գործակալը կ'ըսէր թէ առանց հրահանգ ստանալու ընկերութեան կեդրոնէն որուն դիմած էր, ինք չէր կրնար վճարում մ'ընել, մանաւանդ որ Խտիվիէն վաճառաբարձ նաւուց ընկերութիւն մը չէ, այլ կառավարական վարչութիւն մը։

Օսմանեան և Եգիպտական կառավարութիւնք կը բանակցին այժմ խնդիրն իրենց մէջ լուծելու համար։

Աթէնքի լրագիրք կը ծանուցանեն թէ Պ. Հաճի Անարկիրօ՝ որ անդամ էր Թեսալիոյ Վաղըֆներու խառն յանձնաժողովոյն, Պէրութի հելլենական հիւպատոս անուաներ է։

Հանգուցեալ Ֆուատ փաշայի թոռը՝ Բէջիտ պէյ այս օրերս կամուսնանայ Նախկին Մեծ-Եպարքոս Խայրէտտին փաշայի դստեր հետ։

Նոյնպէս Սամի փաշայի որդի և Փարիզի օսմ. դեսպանատան նախորդ քարտուղար Սէֆզայի պէյ կ'ամուսնանայ Թունուզցի Մահմուտ Պէնայեատ փաշայի դստեր հետ։ Նշանախօսութիւնք կատարուեր են ի Փարիզ, ուր կը գտնուին երկու խօսեցեալք։

Քանի մ'օրէ հետէ շատ կը խօսուի, կ'ըսէ Մանիթէօր, դէպքի մը վրայ որ տեղի ունեցեր է ի Պէշիկթաշ։ [illegible] իլէմա մը անարգուեր և մահուան սպառնալիք կրեր է իւր երեք ազգականաց կողմէ որք կ'ամբաստանէին զայն թէ անուանարկած էր զիրենք։

Այդ երեք անձինք խիստ քննութեան մ'ենթարկուած են։

Քանի մ'ամիս առաջ Եգիպտացի իշխան Հալիմ փաշայի դուստրն ամուսնացած էր հանգուցեալ Ֆազըլ Մուսթաֆա փաշայի որդւոյն Մէհմէտ Ալի փաշայի հետ։ Կը ծանուցուի այժմ թէ նորապսակ ամուսինք բաժնուեր են։

Նախընթաց գիշեր ոճիր մը գործուեցաւ ի Ղալաթիա, Բօսթայի Խանին շրջակայքը։ Այդ կողմերը բնակող աւստրիական հպատակ Խրուաթ մը չէր կրնար իւր բնակած խուցին վարձքը վճարել բնակարանին տիրոջ որ կը պահանջէր զայն. այս սակմանց վրայ, Խրուաթը զայրանալով, ռէվոլվէր հարուած մը պարպեց մարդուն վրայ որ երկամեայ մանկիկը գրկած լինելով, գնդակը մանկան կուրծքէն անցնելով, վայրկենական կերպիւ սպաննեց զայն, և ապա մխեցաւ հօրը բազկին մէջ։ Ոստիկանք հրազէնի պայթիւնը լսելով, հասան ոճրագործը բռնել. բայց որովհետեւ սա կը փախչէր արագաքայլ, ատրճանակի հարուած մը տուին կռնակին և Խրուաթը գետին փռեցին. ապա ձերբակալեցին զայն և հիւանդանոց փոխադրեցին։

ԼԱ ՄԱՆՀԱՅՄ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԸՆԴԴԷՄ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎՏԱՆԳԱՑ
Ընդհ. Գործակալութիւն Պոլսոյ
Տ. Լըբէ եւ Վիքթոր որդի

Կ'ապահովագրէ ամեն կտորներ և ծրարներ որք կը պարունակեն դրամ, թանկագին մետաղ, արժեթուղթ, դրամատոմս, գոհարք ևն, յանձնուած ամեն ազգի թղթատարական վարչութեանց կամ փոխադրութեան ընկերութեանց։ Վերոյիշեալ ապահովագրութիւնք երաշխաւորեալ են Մանհայմի կողմէ յանուն դրամատանց խմբակի մը որոյ դրամագլուխն է 30,500,000 ֆրանք։

Կ'ապահովագրէ շոգենաւով, կառախմբով, եւ մեծ ու փոքր երթեւեկութիւն ընող առագաստանաւերով փոխադրեալ ապրանքներ։

Գիներն և պայմաններն յոյժ չափաւոր։
Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել առ
Պ. Պ. Տ. ԼԸԲԷ ԵՒ ՎԻՔԹՈՐ ՈՐԴԻ
Պոլսոյ ընդհանուր գործակատարք «Մանհայմ» Ապահովագրական ընկերութեան։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Լոնտոն, 15 մարտ

Այս առաւօտեան լրագիրք ընդհանրապէս կը կարծեն թէ Իռլանտայի նկատմամբ Պ. Կլատստոնի ծրագիրներն ի դերեւ պիտի ելնեն, ըստ որում նախարարութեան մէջ անհամաձայնութիւն կայ այդ խնդրոյն վրայ։

ՏՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 4 մարտ

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

ամսու Լոնտրայի վրայ (պանքայի)	110 7/8
3 » » » (վճարելի)	110 1/2
3 » Բարիզի » (պանքայի)	22 75
3 » » » (վճարելի)	22 82 1/2

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

		Դահեկան
Երէկ երեկոյ գոց. (Միաց. D. Սէրի Գ. կ.)		17 30
Պօրսային գոցուելէն վերջը	»	17 32
Բերայի մէջ	»	— —
Առաւօտուն բացուեցաւ	»	17 22
Բարձրագոյն գին	»	17 22
Նուազագոյն »	»	17 20
Կէս օրին	»	17 20
Փոխառութիւն 1858) » 1862)	Ա. Սէրի Գ. կ.	26 30
» 1860) » 1863) » 1872)	Բ.	16 30
» 1865) » 1869) » 1873)	Գ. » Գ.	17 22

Ինիֆիէ Եգիպտական

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	77 10
Այս առաւօտ բացուեցաւ Գ. կ.	76 30
Կէս օրին	77 30

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Սօսիէթէ Ժէնէրալ	Գ. կ. Անգլ. Լր.	3 20
Քրէտի Ժէնէրալ	» » Օսմ. »	6 16
Պանք տը Քօնս.	» » » »	4 10
Պօռ. Շանժ է Վալէօր	» » » »	3 20
Թրամուէյ	» » »	295
Ռումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	39 50
Օպլիկասիոն տը Բրիօրիթէ	»	—
Բաժնեթուղթ Լաւրիոմի	»	58

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 15 Մարտ, ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. քօնսօլիտէ	100 11/16
Օսմ. » Սէրի Գ. բացուեցաւ	15 9/16
» » » գոցուեցաւ	15 7/16
» » » Ա.	27
» » » Բ.	16 3/4
» » » Գ.	15 3/8
Օթօման 1871	73 1/4
Փոխառութիւն 1877	86 3/4
Պանք Օթօման	11 7/8
Ռուսական փոխառ. 1873	100
Եգիպտական միացեալ (Իւնիֆիէ)	69 3/4
» առանձն. (բրիվիլէժիէ)	94 5/8
Տայրա Սանիէ	71
Դօմէնիալ (փոխառ. Ռօչիլտ)	94 1/4
Հունգարական պարտաթուղթ 4 %	— —
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	— —

Վիէննա, 15 Մարտ, ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	126
Օսմանեան երկաթուղի	20 20

Բարիզ, 15 Մարտ, ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 %	109 25
» » 3 %	81 40
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սէրի Գ. բացուեցաւ	15 52 1/2
» » » գոցուեցաւ	15 57 1/2
» » Սէրի Բ.	16 20
» » Գ.	15 50
Օսմանեան երկաթուղի	39 75
» Րէժիի բաժնեթուղթք	— —
Պանք Օթօման	547 55
Քրէտի Լիոնէ	530
» Ֆօնսիէ	1360
Բաժնետոմս Լիոնի	1245
Սուէզի ջրանցք	2125
Ռուսական 5 % 1877ի	101 3/8
Իտալական Ռանթ	97 95
Եգիպտական միացեալ	351 25
Սպանիական (արտաքին)	58 1/8
Բրիօրիթէ Թիւրք	374 37 1/2
5 % Հելլենական	282 50
Չեք Լոնտրայի վրայ	25 17

ԲԱՐԻԶԻ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Բարիզ, 15 Մարտ, ժ. 10 վ. 30 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 %	109 15
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սէրի Գ	15 42 1/2
Եգիպտական	350

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի

ՃԷՐՃԻ-ՍԻԹԻ, 24 փետր.

Երէկ գեղեցիկ մի օր էր. արեգակը գարնան արեւու պէս կը փայլէր ջինջ երկինքի վրայ. հովը մեղմ էր գարնան զեփիւռին նման. ցուրտ շատ չկար, մանաւանդ անոնց համար որք կրկնոցներու մէջ փաթթուեր էին։

Այսպիսի գեղեցիկ և հաճոյալի օրեր շատ քիչ գալով ձմռան մէջ, Միացեալ Նահանգաց ժողովուրդն, ի մէջ այլոց Նիւ-Եօրքցիք դուրս կ'ելնէին իրենց տուներէն, զոյգեր կազմելով, հասարակաց պարտէզներու և այլ զուարճութեան անթիւ վայրեր այցելելու համար։

Մեծ ոստանի փողոցներն կառքերով լեցուն էին երէկ կէս օրէն յետոյ. հասարակաց պարտէզներու մէջ կ'երեւէին ամեն կարգի պատկանող անձեր, իսկ գինետունք և գարեջրոյ վաճառատունք կը թնդային արբեցողներու կոշտ ու կոպիտ երգերովն ու խօսակցութիւններով։ Վերջապէս ամեն կողմ կեանք կար. կարծես ամեն մանկանց զուարճանալու կ'երթար։ Սակայն կային կարգ մը մարդիկ ալ որք կը դիմէին ի Մատիսըն Սգուէյր Կարտըն ներկայ լինելու հանրածանօթ իռլանտացւոյ մը՝ Պ. Կիլմորի տուած մի նուագահանդէսին, որոյ հասոյթը պիտի յատկանար Պ. Բառնէլի և իւր ընկերաց համար բացուած հանգանակութեան։

Ամեն հայրենասէր Իռլանտացի սիրտ ի թունդ կը դիմէր հանդիսատեղին և ուրախութեամբ կը տեսնէր անշուշտ այդ ընդարձակ շէնքը լեցնող ստուար ու հոծ բազմութիւնն որ կը բաղկանար հարուստ վաճառականներէ, ճարպիկ փաստաբաններէ, ծանօթ սեղանաւորներէ, պատուաւոր քաղաքացիներէ, դերասաններէ ու յոգնախոնջ գործաւորներէ, որք փութացեր էին որոշեալ մուտք մը վճարել (մէկուկէս տոլար) քաջալեր լինելու համար իռլանտական խնդրոյն։ Հանդիսականաց թիւը վեց հազարէ աւելի էր արդէն։ Կ'ըսուի թէ այս շէնքը շատ քիչ անգամ տեսած է իւր մէջ այսչափ բազմութիւն։

Ժամը երեքն էր երբ նուագածուխումբն որ կը բաղկանար 150 անձերէ, տեղաւորեցաւ իւր յատուկ նստարաններու վրայ ու պատրաստուեցաւ նուագել որոշեալ կարգաւ. սակայն տակաւին նուագարանաց ձայները չէին լեցուցած շէնքը, բարձրաձայն հուռաներ ու ծափահարութիւնք օդը թնդացուցին. Պ. Կիլմորն էր երեւցած համակրող ժողովրդեան։ Ծանօթ Իռլանտացին իւր շնորհակալիքը մատուցանելէ պահ մը վերջն հանդէսը կ'սկսէր. Առաջին անգամ նուագուեցաւ «օվէրթիւր» մը՝ որոյ յաջորդեց Մառսէյէզն, ծափահարութեամբ ընդունելով հանդիսատեսներէն։ Նմանապէս ուրիշ մի քանի երգեր ալ նուագուելէ վերջ Պ. Հ. Սթանլի երգեց մի քանի գեղեցիկ եղանակներ. Նմանապէս երգուեցաւ Պ. Բօյրիցի «Իռլանտական բանակ» երգը որ կրկնուեցաւ քանիցս ու ընդունուեցաւ համակրալից ծափերով. այսպիսի ուրիշ շատ մը երգերէ յետոյ հանդիսականք ցրուեցան ու երեկոյին մի նոր նուագահանդէս սկսաւ նոյն նպատակին համար։ Ժամը 8ն էր երբ շէնքը լեցուած էր բազմութեամբ, բաղկացեալ ամեն դասէ ու կարգէ անձերէ։ Հանդիսականաց թիւը խիստ մեծ էր այս անգամ և մեծ մասն յոտնկայ կենալ ստիպեալ։ Հէրալտ իւր այս առուր թուով կ'ըսէր. «Երեկոյեան նուագահանդէսն շատ ու շատ շքեղ էր։ Ժամը 8ին 10,000ի չափ անձեր ներկայ էին հոն։ Քափթէն Ուէլըրտ, որ շէնքի ամենամեծ հանդէսներուն ներկայ գտնուած է, ըսաւ մեր թղթակցին թէ երբեք չէ տեսած այսչափ բազմութիւն Մատիսըն Սգուէյր Կարտընի մէջ»։ Հանդիսականաց մէջ կան եղեր երեւելի ու ժողովրդեան ծանօթ անձեր որոց անուանց հետ Արեւելքի ընթերցողք ընտանի չլինելով հարկ չեմ սեպեր աստ շարել. միայն կը բաւականանամ ըսելով թէ ներկայից մէջ կան եղեր քարոզիչներ, դրամատէրներ, խմբագիրներ, լրաբերներ, զինուորականներ, ևն. ևն։

Պ. Կիլմոր հանդիսականաց ի տես ելած ժամանակ մեծ եղած է ոգեւորութիւնն. ծափահարութիւնք ու կեցցէներ բարեւած են մեծ գործիչն ու հայրենասէրը։ Սոյն հանդիսին մէջ նմանապէս նուագուած են սրտաշարժ երգեր և քանի մը երգչուհիներ երգած են գեղեցիկ եղանակներ։ Հուսկ ապա վերջացած է գումարումը իռլանտական մի երգով, որ խոր տպաւորութիւն է բրած Իռլանտոյ զաւակաց ու բարեկամաց վրայ։

Սոյն երկու հանդէսները վերջանալէն յետոյ, Հէրալտի լրաբերն առիթ ունեցած է տեսնել զՊ. Կիլմոր, որոյ հետ ունեցած մի խօսակցութենէն հասկցուած է թէ սոյն հանդէսներու համար եղած ամեն ծախքերէ զատ 5000 տոլարի չափ զուտ շահ մը պիտի կրնայ աւելցուիլ Բառնէլի համար բացուած մեծ հանգանակութեան վրայ ։

Հ. ԷԿԻՆԵԱՆ

ԳԻՏԱԿԱՆ

Ոճրագործ տարին.—Ժամէն.—Ժամէն և Կանոյի գրքերը.—Ժամէն նկարիչ եւ գրագէտ.—Ժամէն եւ Արակօ.—Արակոյի հարիւրամեակը.—Արակոյի վրայ երկու պատմութիւններ.—Բասթէօռ և շանց կատաղութիւն.—Դրամական խնդիր.—Պ. Ժիւլ Գլարըթիի հացկերոյթը.—Վիճակահանութիւն «Բասթէօռ».—Գիտնականք և դրագէտք ։

Թուի թէ անպատճառ պէտք է որ գրեմ ես Արեւելքի մէջ, որպէս զի գիտական յուր դէպքեր տեղի չունենան ։ Երբ կը դադրիմ, մաներ և արկածներ կուգան շարուիլ անմիջապէս ։ 1886 տարւոյ համար այն ամեն չար ասացուածները կարծես թէ իրականութիւն կը գտնեն. գիտէ՞ք ինչու համար. որովհետեւ 1886 տարին բացառիկ կերպիւ «Զատիկը» շատ ուշ կուգայ ։ Եւրոպական քաղաքակրթեալ աշխարհաց մէջ ժողովրդեան մեծամասնութիւնը կը հաւատայ եղեր հետեւեալ գրոյցին.

Quand Georges Dieu crucifiera
Que Marc le ressucitera
Et que Saint Jean le portera
La fin du monde arrivera

Եւ այս տարի ալ ճիշդ Լատինաց Ս. Գէորգն աւագ ուրբաթին կը հանդիպի, Զատիկն Մարկոս աւետարանչին և Նոյն Յովհաննէս Մկրտչի տօնն ալ Fête-Dieu ին ։ Ուրեմն աշխարհիս վերջը հասեր է ։

Այս հետեւութիւնս պէտք է ուշադրութիւն գրաւէ, չէ թէ ճշմարտութեան տեսակէտով, որոյ մասին Թերահաւատաց առաջինն եմ ես, այլ Եւրոպական ռամիկ ժողովրդեան նախապաշարեալ վիճակին աստիճանը ցոյց տալու համար, քանզի լուսաւորեալ և գիտութեանց դարու մը մէջ հայհոյել է Զատկին ուշ մնալուն պատճառաւ աշխարհի վերջանալուն հաւատալն, և սակայն գաղափարն այնքան թափանցած է ժողովրդեան ուղեղին մէջ որ գիտական Թերթերը կ'ստիպուին յայտ յանդիման ջրել այդ լուրը ռամկաց վախը փարատելու համար ։

Իրաւ է որ այս բացառիկ պարագան միշտ չպատահիր ։ Եթէ օր մը նոր բաներ չունենամ Արեւելքի ընթերցողաց ըսելու՝ կը բացատրեմ թէ Զատկին Թուականը ինչպէս կը հաշուի որ և իցէ տարւոյ մը համար ։ Սակայն այժմ միայն սա չափն ըսեմ թէ Զատիկն ուրիշ շատ անգամներ այսքան ուշ մնացած է առանց աշխարհ կործանելու ։ Զոր օրինակ 1666ին և 1734ին ։

* * *

Ամեն առթիւ 1886 տարին ոճրագործ տարի մ'է ։ Ինչու որ մահու մանգաղը գիտուն գլուխներն ալ չխնայեց տարաւ և ո՜ գիտէ տակաւին ո՜րքան որսեր կան պատրաստ ի չու ։ Հարեւանցի կերպով Թուելով Վիւրցէն, Տիւ Մօնսէլէն, Տիւբիւի տը Լօմէն, Աճառէյէն, Թռէսքայէն, Միլն Էտուարցէն վերջը Տրօէն ալ գլորեցաւ գնաց, Տրօէն որ Ֆրանսայի ամենէն մեծ բնագէտն կը համարուէր. և տակաւին նորա գերեզմանին հողը չէր չորցած երբ Ժամէնը անցեալ փետր. 12ին կը հանէին եկեղեցիէն վերջին բնակութեան տեղին փոխադրելու համար ։

Ժամէն, Տրօէն վերջ, Ֆրանսայի մեծագոյն բնագէտն է և բնագիտութեան առաջին դասախօսն ։ Տրօէն մեծ գիւտեր ըրած է, մանաւանդ լուսոյ վրայ նոր օրէնքներ գտած է, սակայն Ժամէն իւր գիւտերն ընելով հանդերձ դասախօսութեան արուեստին մէջ գերազանցած է զՏրօէն ։ Ի՞նչ պատմենք երկարօրէն Ժամէնի կեանքը առաջին ժամէն ։ Այս կարգի գիտնոց ամենուն կենսագրութիւններն իրարու կը նմանին և արդարեւ որո՞ւ նմանին եթէ ոչ իրարու ։ Անխոնջ աշխատութիւն, աշխատութիւն, դարձեալ աշխատութիւն. դժուարութեանց յաղթել, համբերել, զրկանաց տոկալ, քիչով գոհ ըլլալ, հաւէ փախչիլ և օգնել աշխատասէրին ։ Միշտ մի և նոյն բանն է ։ Իսկ եթէ կայ Ժամէնի կենաց մէջ այնպիսի կէտ մը, որ մասնաւոր ուշադրութիւն գրաւէ՝ այն է իւր բազմամեայ դասախօսութիւնն Էքօլ Բօլիթէքնիքի մէջ ։ 1818ին ծնած, 1844ին, ըսել է 26 տարեկան սկսաւ Լիսէներու մէջ դասախօսութեան, և 1852էն մինչեւ 1881, ըսել է 29 տարի անդադար և անընդհատ Էքօլ Բօլիթէքնիքի մէջ բնագիտութեան դաս տուաւ ։ 29 տարի կեանք մ'է և ո՜րքան տղաքներ ծնան, մեծցան, աշակերտեցին Ժամէնի և մեկնեցան վարժարանէն ու ինքն տակաւին կը դասախօսէր ։

Ժամէնի բնագիտութեան դասագիրքն, որ երեք մեծ հատորներէ կը բաղկանայ և որ այդ վարժարանին մէջ դասախօսութեանց հաւաքածոյն է՝ նմանը չունի կրնամ ըսել ։ Այդ դասագիրքն որոյ մի նոր տպագրութիւնն տակաւին չէ աւարտած և զոր ընկերակցութեամբ Պ. Պուլթիի աւելի ընդարձակ և աւելի ճոխ ընել կը ջանար՝ ոճի յստակութեան, պարզութեան և միանգամայն մաքրութեան օրինակ մ'է ։ Հաշուական ամենէն դժուար և խորունկ գործողութիւնները խառնուած են գործնեաց նկարագրութեամբ և ինչ որ Ժամէն կը գրէ իւր գրքին մէջ, գիտութեան մէջ ընդունուած ու վերջնապէս վաւերացեալ կրնայ համարուիլ ։

Հայ երիտասարդութեան եւս անծանօթ չէ Ժամէնի անունն, որովհետեւ, Թուի ինձ թէ նորա մի համառօտ դասագիրքն որ մեծէն քաղելով և պարզելով երկրորդական վարժարանաց յատուկ ծրագրով յօրինած էր եկաւ գահընկեց ընելու Կանօն, այն յաւիտենական Կանօն որմէ զատ կարծեն թէ բնագիտութեան գիրք չկրնար ըլլալ գրեթէ բոլոր հայ ուսուցիչք և աշակերտք ։

Աւելի է որ հարուած մ'ալ ես տամ Կանօին ասոր խրատելով հայ ուսումնասէրին մէկդի Թողուլ այդ գիրքը որ իբր դասագիրք չունի այնքան մեծ արժէք որքան իբր պատկերներու հաւաքածոյ ։ Արդարեւ Կանոյի դասագրքին ամեն կողմ տարածուելուն գաղտնիքն միայն մի է ։ Առաջին անգամ ըլլալով շուքերով և գեղեցկապէս նկարեալ բնագիտական պատկերներ այդ գիրքը տուաւ և որովհետեւ մարդու աչքը աւելի դիւրաւ կը հրապուրեն զինքն քան ուշիմ խորհրդածութիւնն, ահա՛ հարիւրով, հազարով, հարիւր հազարով տարածուեցաւ Կանոյի բնագիտութիւնն և տակաւին կը շարունակէ գրեթէ ամեն տարի նոր տպագրութիւններ ունենալ ։

Վերստին կ'ըսեմ, Կանոյի բնագիտութեան գիրքը պէտք է Թողուլ ։ Այդ գրքին ոչ բաժանումները լաւ են, ոչ բացատրութիւնները և ոչ տեսական ու գործնական մասին տրուած անհամեմատ ընդարձակութիւնները ։ Մինչդեռ Ժամէնի միահատոր դասագիրքը այս ամեն տեսակէտով անհուն կերպիւ գերազանց է ։ Արդէն դեռ շատ կան ուրիշ դասագրեանք, որք Կանօէն լաւագոյն են, ինչպէս Ֆայվէռն ևն, սակայն քանի որ խօսքս Ժամէնի վրայ էր, Թող մնայ այս խնդիրը ։

Ժամէն աղէկ կը խօսէր, չէ թէ միայն աղէկ կը խօսէր, այլ նաեւ ամեն բանէ կը հասկնար, ամեն բանէ համ կ'առնէր, օրն ի բուն աշխատանոցին մէջ ելեքտրական մեքենային հետ խաղալ, մագնիսներ շինել, լուսոյ վրայ փորձել, դասախօսութիւնն կատարել զատ երեկոյին բարեկամներն հաւաքելով, որք բնական օրինօք իրեն նման ընտրելագոյն անձինք էին՝ յետ ճաշուն ամեն նիւթերու վրայ կը խօսակցէին և ընդհանրական ակադեմիա մը կը կազմէին գիտնոյն յարկին ներքեւ ։ Փիլիսոփայութիւն, երաժշտութիւն, գեղարուեստք, ամենայն ինչ հասկանալի և ծանօթ էր Ժամէնի և նա շատ կը սիրէր մասնաւորապէս երաժշտութիւնը ։ Ինքը կը նկարէր ոչ նուազ յաջողակութեամբ և կիրակի օրը բարեկամի մը հետ Թեւ ի Թեւ Լուվրը կ'երթար մեծ նկարչաց գործերն ուսումնասիրելու համար ։

* * *

Արեւելքի ընթերցողք իրենք եւս պիտի գիտնան թէ Ժամէն ո՜րքան լաւ հրապարակախօս մը կրնար ըլլալ, յիշելով Ֆրանսուա Արակոյի վրայ իւր ատենաբանութիւնը զոր համառօտելով այս սիւնակներուն մէջ դրած եմ ։

Զարմանալի զուգադիպութիւն. հազիւ մի քանի ամիսներ անցան Ժամէնի այդ ատենաբանութեան վրայ և մեծ բնագէտը գնաց մեծ աստեղագէտին քով ճիշդ այն օրերը երբ Արակոյին հարիւրամեակը կը տօնուի մեծաւ հանդիսիւ և նորա անունը ու յիշատակը անգամ մ'եւս կը նորոգուի ժողովրդեան մտաց մէջ ։

Ցաւալին այն է որ Փարիզի Քաղաքապետական խորհուրդն իւր ծայրայեղ բնաւորութեամբ մերժեր է մի փոքր գումարի վարկն որ կը խնդրուէր Փարիզի Աստեղագիտական դիտարանին մէջ հացկերոյթ մը և հանդէս մը տալու համար, ի պատիւ անմահ գիտնականին ։ Այն դիտարանը որուն մէջ այնքան աշխատեցաւ Արակօ, մեծ եւ տխուր սովորական կերպարանքը կը պահէր երբ այլուր ոգեւորեալ և զգածեալ բաժակ ի ձեռին նորա յիշատակը կը տօնուէր ։ Եւ ինչո՞ւ համար. որովհետեւ արդի քաղաքականութիւնը Արակոյի չհաւնողներ ներմուծած է իւրող մարմնոյ մէջ ։

Քաղաքականութիւնը ինչե՜ր կը պարտի գիտութեան և սակայն քաղաքականութիւնը որքա՜ն մեծ հարուածներ տուած է այդ գիտութեան ։ Զարմանալին այն է որ Արակօ ինքն ջերմ հանրապետական, այսօր հանրապետութեան մէջ կը գտնէ իւր յիշատակը չյարգողներ ։

Այս մասին փոքրիկ պատմութիւն մը ընեմ.

Արակօ շատ մը վտանգներու յաղթելով յաջողած էր միջօրէականին մէկ աստիճանը չափել և այս նպատակաւ Սպանիա ճամբորդած ու հայրենիքէն հեռու մնացած էր առանց որ և է հաղորդակցութեան. այնպէս որ իւր մայրն բոլորովին յուսահատած և որդին մեռեալ նկատած էր, ինչպէս պատմած եմ ուրիշ անգամ ։

Երբ երիտասարդ գիտունը յաջողեցաւ դառնալ ի հայրենիք, անդ շատ մը պատիւներ ստացաւ և մինչեւ իսկ գիտական ակադեմիոյ անդամ եղաւ ։

Սակայն բռնապետական կառավարութիւն մը կար Նաբոլէոն առաջնոյ լուծին ներքեւ ։ Եւ օրին մէկը Արակօ հրաման ստացաւ չեմ գիտեր որ զօրավարին կողմանէ որով կը հրաւիրուէր անմիջապէս ներկայանալ զինուոր ըլլալու, քանի որ ժամանակին չէր ներկայացած զինուորագրութեան ։ Երիտասարդ գիտունը շատ աշխատեցաւ որ այդ ժամանակի կորուստէն ազատէ զանձն ։ Բարեկամներ միջամտեցին, բայց ի զուր հրամանատարը անդրդուելի էր. պէտք էր երթալ.

«Բոլոր իմ խնդիրքս, բոլոր բարեկամացս խնդիրքն ապարդիւն եղան, կ'ըսէ նոյն ինքն Արակօ, եւ այն ատեն ծանուցի հրամանատարին թէ Ակադեմիոյ անդամի պաշտօնազգեստովս պիտի ներկայանամ Էսթռաբատի հրապարակին վրայ և այսպէս հետիոտն պիտի անցնիմ Փարիզի փողոցներէն ։ Հրամանատարը սարսափեցաւ մտածելով թէ կայսեր վրայ ինչ յոռի տպաւորութիւն պիտի ընէր այս տեսարանը, քանի որ նոյն ինքն կայսրն անդամ էր Ակադեմիոյ և այն ատեն համոզուեցաւ թէ օրինաց ըստ բաւականին համաձայնած եմ ։»

Ուրիշ պատմութիւն մ'ալ կայ որ ոչ նուազ հետաքրքրական է ։

Ամեն անգամ որ Ակադեմիաներու միոյն անդամ մը ընտրուէր, նախ կայսեր կը ներկայանար որ ապա կը վաւերացնէր նորա ընտրութիւնը ։ Որոշեալ օրն ամենքն կ'երթային Թիւլըրիի պալատն և անդ կայսրն, պատարագէն վերադարձին, գիտնականաց հանդէսը կը կատարէր ։

«Շիտակն ըսելով, կ'ըսէ Արակօ, իմ ներկայացմանս օրը աչացս առջեւ հանդիսացած տեսարանը յոյժ փայլուն տպաւորութիւն մը չըրաւ վրաս ։ Մինչեւ իսկ տհաճութիւն զգացի տեսնելով որ Ակադեմիոյ անդամները ձեւեր կ'ընէին իրենք զիրենք ի տես հանելու համար ։

—Դուք շատ երիտասարդ էք, ըսաւ ինձ Նաբոլէոն քովս մօտենալով. և առանց սպասելու որ գեղեցիկ պատասխան մը տամ, զոր գտնելն դժուար չէր, աւելցուց. Ի՞նչ է անունդ.

Աջակողմեան դրացիս այս ամենապարզ հարցման պատասխանելու ժամանակ չտուաւ ինձ և փութա ըսել.

—Արակօ կ'անուանուի ։

—Ի՞նչ գիտութիւն կը մշակէք ։

Ձախակողմեան դրացիս յանկարծ պատասխանեց.

—Աստեղագիտութիւն կը մշակէ ։

—Ի՞նչ գիւտեր ըրած էք ։

Աջակողմեան դրացիս, նախանձայոյզ թէ ինչպէս ձախակողմեանն իւր իրաւունքն ոտնակոխ ըրած էր երկրորդ հարցման ինքն պատասխանելով, անմիջապէս խօսք առնելով ըսաւ.

—Սպանիոյ միջօրէականը չափեց ։

Եւ կայսրը անցաւ գնաց անտարակոյս կարծելով թէ կամ համր է դիմացինը և կամ տխմար մը ։»

Տակաւին կան ուրիշ պատմութիւններ որք կը ցուցնեն թէ իւր ճշմարիտ արժանեօք մեծ աստեղագէտը բոլորովին անտարբեր էր և անհոգ մեծամեծներու աչքին լաւ երեւալու մասին ։ Եւ եթէ չեմ սխալիր անցեալ անգամ Ժամէնէն առնելով գրած եմ ուրիշները ։

Այս կարգի մարդոց կեանքը որքան քննենք, որքան մանրամասնութիւններ երեւան հանենք, դարձեալ քիչ է, և պէտք է որ ամեն սերունդ լաւ ճանչնայ նոցա կենսագրութիւնը երբ նոցա բուռն աշխատութեան արդասիքը կը վայելէ ։ Արդէն թէ Արակօ և թէ իրեն նմանները որք վեհապետի սիրելի ըլլալու ջանքերն երկրորդական կը նկատեն, ժողովրդեան յարգելի ըլլալու մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայէին և Արակօ Թերեւս Նաբոլէոն մը գոհացնելու ակնարկէն նախադաս համարէ 1886ի Արեւելքի ընթերցողաց համակրման մի արտայայտութիւնն ։

* * *

Սակայն ի ծագել արեգական կորնչին աստղք ։

Բասթէօռն է որ, ծանրաքայլ, գիտական Ակադեմիոյ բեմին սանդուխներէն վեր կ'ելնէ ձեռքը Թուղթ մը բռնած ։ Բասթէօռն որ Արակոյի նման հեռաւոր արեգակներու քով փայլելու և տակաւին լուսաւորող արեգակ մ'է, կուգայ նոր լոյս մ'արձակել գիտութեան մէջ իւր ընտրած ճիւղին վրայ և կամ լաւ եւս զինքն ընտրող ճիւղին վրայ ։

Գիտական Ակադեմիան արտասովոր կերպարանք մը զգեցած էր մարտի 1ին երկուշաբթի օրը, ճիշդ այն օրը երբ փոթորկալից օդով մը սգալից բարեկենդան կ'սկսէինք ի Պոլիս ։

Օտար հանդիսատես մը պիտի հարցնէր ինքնիրեն թէ արդեօք գրական կաճա՞ռ մ'է սա թէ իրօք գիտական ակադեմիան ։ Արդարեւ Լըկուվէ, Ֆամիյ Տուսէ, Լիւտովիք Հալէվի և այլ բազմաթիւ գրագէտք վաղն ի վաղ եկած էին Բասթէօրի ընթերցումը լսելու համար ։

Հոկտ. 26ի նստին մէջ Բասթէօր ծանուցած էր թէ ի՛նչ նոր միջոցներ գտած է կատաղի շունէ խածուած վիրաւորեալը կատաղութենէ բժշկելու համար ։ Արեւելքի ընթերցողաց գրեցի այդ ծանուցագրոյն պարունակութիւնը և կը յիշեն անշուշտ թէ Ժօզէֆ Մէյսթէր մը իբր առաջին հիւանդ բժշկեալ էր և թէ քաջարին Ժիւբիլ դարմանուելու վրայ էր ։

Այս անգամ Բասթէօր ոչ այլ ինչ կ'ընէ բայց եթէ կը ծանուցանէ թէ ի՛նչպէս շարունակեց իւր դարմանները ։ Չէ թէ միայն Ժօզէֆ Մէյսթէր բոլորովին բժշկուած է, չէ թէ միայն Ժիւբիլ պատանին կատարելապէս բուժած է, այլ նաեւ սոցա նման 348 հատ խածուածներ, այր և կին, ծեր և տղայ, խնամուած և ազատուած են մինչեւ 25 փետրուար ։ Եւ կան շատ մը պարագաներ որ յիրաւի սարսափ կ'ազդեն ընթերցողին ։ 8 տարեկան Ժիւլլիան անուն տղայ մը, ի Շարոն բնակող, նոյեմբեր 30ին խածուեցաւ ։

Տեսէ՛ք ինչպէս.

Տղան, կատաղի շան իւր վրայ յարձակիլը տեսնելով, աչարեկեալ սկսաւ աղաղակել և նոյն միջոցին շան ստորին ծնօտը տղուն բաց բերնին մէջ մտաւ ։ Շունը խածաւ ամեն կողմ, ակռան տղուն քիմքը ծակեց և պռկունքին մի մասը պատռեցաւ ։

Բասթէօռ այս ալ բժշկեց ։

Միայն մէկ հիւանդ մը անկարելի եղաւ բժշկել ։ Եւ այս ալ Թողում որ Բասթէօռ ինքն պատմէ.

«Մի միայն մի անձ մ'եղաւ որոյ համար խնամքս անօգուտ եղան և կատաղութենէ մեռաւ դարմանուելէ զկնի ։ Դժբաղդն Լուիզ Բելըթիէ էր սա ։ Այս տասնամեայ աղջիկը 1885 հոկտ. 3ին, ի Վառէն-Սէնթ-Իլէռ լեռան մեծ կատաղի շան մը կողմանէ խածուեցաւ և 9 նոյեմբերին ինձ բերուեցաւ, ըսել է խածնուելուն երեսուն և եօթներորդ օրը ։ Վէրքը գլխուն վրայ էր շատ խոր և անթ մէջէն ։ Գլխուն վէրքը այնքան ծանր էր և այնքան մեծ որ հակառակ ամեն տեսակ խնամոց շարունակ Թարախ և արիւն կը հոսէր ։ 12էն 15 հարիւրորդամէթրի չափ տարածութիւն ունէր (ըսել է ափի մը մեծութեամբ) և [illegible] մորթն գանկէն բաժնուած էր շրջակայիւքն ։ Այդ վէրքը մեծ մտահոգութիւն պատճառեց ինձ ։ Խնդրեցի Տօքթ. Վիւլբիանին գալ տեսնել այս վիճակը ։ Մեթոտիս յաջողութիւնն խնդրոյ նիւթ չընելու համար պարտ էի զլանալ որ և է դարման, ինչու որ գիտէի թէ այնքան ուշ հասած և այնքան ծանր վիրաւորուած հիւանդն անկարելի էր բժշկել, սակայն մարդասիրական զգացմամբ և ծնողաց մտատանջութիւնն տեսնելով ինքզինքս մեղապարտ պիտի համարէի եթէ առանց անգամ մը փորձելու տղան Թողուի որ մեռնէր ։»

Կատաղութեան բոլոր նշաններով տղան մեռաւ դեկտ. 3 ին ։

Անկարելի է ինձ Բասթէօրի տեղեկագիրն չէ թէ միայն ամբողջութեամբն այլ նաեւ համառօտելով իսկ աստ ներկայել ։ Արեւելքի խմբագրութեան կը Թողում զայն Թարգմանելով ներկայացնել ընթերցողաց, զի յոյժ դիւրահասկանալի է և Բասթէօր կարծես գիտմամբ այնպէս խմբագրած է որ ամեն կարգի ժողովրդեան համար հետաքրքրաշարժ ըլլայ ։

Երբ 349 բժշկելոց լուրն հասաւ Ակադեմականաց ականջին՝ ամենքն յափշտակուեցան և ծափահարեցին, և նախագահն Ամիրալ Ժիւրիէն տը Կռավիէռ յուզեալ ձայնիւ ըսաւ, խօսքն ուղղելով առ Նա.

«Սիրելի և գիտուն պաշտօնակից, սպարտականութիւնս Թերի կատարած պիտի համարիմ եթէ յանուն Ակադեմիոյ ձեզ չյայտնեմ ձեր նորա ներշնչած արդարացի հպարտութիւնն ։ Այո, ձեր յաղթանակներուն զմեզ մասնակից ընելու իրաւունք ունիք, ինչու որ մենք ևս ձեր գիւտերովն կը փառաւորինք.... և Թերեւս աւելի քան զձեզ կը փառաւորինք ։ Եթէ ձեր համեստութիւնն, եթէ ձեր ներկայութիւնն զիս չստիպէր ինքզինքս զսպելու, չափաւորելու, յանուն մարդկութեան պիտի յայտնէի աստ սքանչացման և երախտագիտութեան զգացումներս ։»

Ցաւալին այն էր որ Բասթէօռ որքան որ գոհ է տեսնելով թէ իրեն ներկայացեալ բոլոր հիւանդներն գրեթէ ամբողջապէս կը բուժին, այնու հանդերձ դժգոհ է զի ամեն հոգերուն ստիպեալ է հասնիլ հիւանդաց դարմանման միջոցին ։ Արդարեւ երբ հիւանդ մը կը ներկայանայ նորա ուտեստն և բնակութիւնը նաեւ մտածել պէտք է. երբ Ամերիկայէն և կամ Եւրոպայի ամեն կողմերէ վարակեալներ կը բերուին տասնով, քսանով, ասոնց ամենքն ալ պատսպարելու համար հիւանդանոց պէտք է ։ Եւ մեծ գիտունը պարտի ամենայն ինչ ինքը հոգալ, նպարավաճառին և հացագործին հաշիւն ալ ինք մաքրել, և ով որ ալ ըլլայ չէ կարող այս ամենուն հասնիլ ։

Եւ այս նպատակաւ է որ խօսքն վերջացնելով կ'առաջարկէ կատաղադարմանութեան հիւանդանոց մը հիմնել ։

Անօգուտ է ըսել թէ բոլոր գիտնականները կը յարին նորա առաջարկութեան, սակայն դրամ պէտք է հիմնարկութեան համար և ակադեմականք շատ խելք ունին բայց ոչ դրամ ։ Կառավարութիւնն է որ դրամը կրնայ հոգալ և կառավարութիւնը դիւրաւ չկրնար այս տեսակ դրամները տալ ինչու որ սահմանադրութիւն կայ ևն. ևն. ։

Այսու հանդերձ Ժօզէֆ Պերթրան ելաւ և ըսաւ.

— Խնդրոյն այս կողմէն անհոգ եղէք, Պ. Բասթէօր, բաւ է որ դուք փափաք յայտնէք և իրականացումը կը դիւրանայ ։

* * *

Վերջացնելէ առաջ Թող ներուի ինձ մի քանի խօսք եւս ըսել նոյն երեկոյ տեղի ունեցած հանդէսի մը վրայ ։

Պ. Ժիւլ Գլարըթի Լիօն Տ'Օռ ի ճաշարանին մէջ հացկերոյթ մը կուտար իւր բարեկամ գրագիտաց ոմանց ։ Անդ կային Պ. Պ. Կօպլէ նախարարն, Վիքթօրիէն Սարտու, Ֆամիյ Տուսէ ևն. և ի մէջ սոցա Ժ. Պէռթրան չափագէտն և Բասթէօռ որք Ֆրանսական ակադեմիոյ ալ անդամ են և ըստ այնմ գրագէտք կը համարուին ։

Ճաշէն վերջը բաժակ առաջարկելու միջոցին Ժիւլ Գլարըթի ցոյց տալով զԲասթէօռ որ նախարարին քով նստած էր և և Ֆամիյ Տուսէ որ իւր քով կը բազմէր, իւր սովորական ճարտասանութեամբ, և ակնարկելով Գրագիտաց ընկերութեան որ կը գործէ, ըսաւ թէ Պ. Բասթէօռ ինչ որ իւր գիտութեամբ ըրաւ կատաղութեան դէմ, նոյնը չկրնար ընել աղքատութեան և թշուառութեան դէմ. Թող իրագործուի վիճակահանութեան մը ծրագիրն որով մեծագումար դրամագլուխ մը կազմուի Բասթէօռի գործն դիւրացնելու համար և այդ վիճակահանութիւնն ազգային ըլլայ և Բասթէօռի անունն կրէ ։

«Այդ օրը, արիաբար և եռանդեամբ, գրականութիւնն կուգայ գիտութեան աջակիցն ըլլալ և պատմաբաններ, վիպասաններ, բանաստեղծներ՝ որք գաղափարաց զինուորներն են՝ քաջալերելէ վերջ, մեր աջակցութիւնն կը նուիրեմք բնագիտաց, տարրագիտաց, գիւտեր ընողներու և ամեն անոնց որոց պատերազմի դաշտն է գիտական աշխատանոց, ինչպէս գրագէտին մարտնչելու և երբեմն սպաննուելու դաշտն է տպարանը ։»

Հանդիսականք ջերմագին ծափահարեցին և ներկայ նախարարը ձայն չհանեց, սակայն մեծաւորին ձեռքը սեղմեց, որոնք շատ բան ըսել է ։

Արդէն Բասթէօռի ձեռքն սեղմած էր Պ. Ֆրէյսինէ, հանրապետութեան առաջին նախարարն, ցերեկին, երբ ակադեմիոյ մէջ ընթերցումն աւարտելով տեղը կը վերադառնար, ինչու որ Պ. տը Ֆրէյսինէ ակադեմիոյ անդամ է իբր գիտուն ճարտարագէտ ։

Նոյն ճաշուն միջոցին, երբ հանդիսականք խնդրեցին Պ. Բասթէօռէն որ իւր գիւտերուն վրայ խօսի, նա պատմեց թէ նոյն օրը Սմօլէնսքէ (Ռուսիա) հեռագիր մը ստացած էր այսպէս գրուած.

«20 հոգի խածնուած են կատաղի գայլէ մը. հա՞րկ է խրկել ։»

Բասթէօռ պատասխանեց.

«Խածնուած անձինքն խրկեցէք ի Փարիզ ։»

ԲԱՍԹԷՕՌ վիճակահանութիւնը ի մօտոյ կ'իրագործուի ։ Այս ամեն ըսածներս եթէ գիտական վերնագրոյս հետ ուղղակի առընչութիւն չունին, սակայն բան մը կը յայտնեն ։ Կը տեղեկացնեն մեզ թէ անդ գիտուն մը, երբ արժանիք ունի, երբ կ'աշխատի և երբ կը յաջողի, իւր հայրենակիցք կը ճանչնան նորա յարգը, գիտեն պատուել զնա և մեծն ու փոքրն, նախարարն ու գրագէտը կուգան խոնարհաբար նորա առջեւ դնել իրենց բոլոր կարողութիւնները, իրենց համար պատիւ մը համարելով մարդկութեան օգտին աշխատողին գէթ անուղղակի կերպիւ աջակցիլ ։

Ց. ԽՈՍՐՈՖԵԱՆ

ԻԼԱՆ

ՊԱԳԸ ՍԷՐԱՄՔԷՐԻ

Լազգիւյաստա պուլունան վէ պուլունտուրուլաճագ օլան աասքէրի չաշանէ իչուն պին իւչ եիւզ իքի սէնէսի մայիսէն իպթիտարէն պիր սէնէ իչուն լիւզումու օլան էրզագտան նանը ագըլըն պէհէրի գըյէսի եիւզ.

Տագիգ վէ պէքսիմաթ վէ էրզ եիւզ դըրը.
Հընթա՝ սէքսէն.
Կիւշթ՝ իւչ եիւզ.
Բուղէնը սաաէ՝ ալթը եիւզ էլլի.
Թուզ, նոհուտ, սօղան վէ չաիր դըրը.
Շէքէր՝ իքի եիւզ.
Զէյթ՝ իւչ եիւզ.
Սապօն՝ իւչ եիւզ եիկիրմի.
Ֆասուլեա վէ սիրքէ՝ եիւզ եիկիրմի.
Զէյթուն վէ գուրու իւզիւմ՝ եիւզ ալթմըշ.
Բէօմիւր՝ օթուզ.

Սաման վէ հաթապ օն փարայա Թալիպի էօհտէսինէ օլուպ նիսանը բուտինին եիկիրմի տէօրտիւնճի գիւնիւ գարարը գաթիյի վէրիլէճէկինտէն իհթայա Թալիպ օլանլարըն լէվազըմաթը ումումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.

3 մարտ, 1886

1—3

ԻԼԱՆ

ՊԱԳԸ ՍԷՐԱՄԲԷՐԻ

Ծէնուար ճէնապը միւլքիւքեանէ իչին լիւզումի օլուպ միւպայեասը լազըմ կէլէն եիւզ եիկիրմի պին չէքի համալէ իքի միլիօն գըյէյի ճէտիտ մանկալ քէօմիւրինին իհալէսինա Թալիպ օլան վէ չէրայիթինի անլամագ իսթէյէնլէրին իպթիտա մարտը բուտինին սէքիզինճի ճիւմա իրթէսի կիւնինէ գատար հէր կիւն լէվազըմաթը ումումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.

3 մարտ, 1886

1—3

ԻԼԱՆ

ԽԱԶՆԷԻ ՃԷԼԻԼԷԻ ՄԱԼԻՅԷ

Պիր միլիօն պէշ եիւզ պին ճէտիտ տիւրքէմ մըգտարընտա մագթու ալթըլըգլըր էմսալի վէ գարարը մախսուսը տայիրէսինտէ օլարագ իշպու չէհրը մարտըն օն պէշինճի գատար խաղինէճէ պ'ւլ միւզայէտէ ֆիրուխթ օլունաճաղընտան, Թալիպ օլանլարըն քէֆիլ վէ եախօտ տէմինաթ աքչէլէրի իլէ պէրապէր չու կիւնլէրտէ Մալիյէ Խազինէսինտէ վարիտաթը խաւարէի ումումիյէսինէ միւրաճաաթ իյլէմէլէրի իլան օլունուր ։

3 մարտ 302

1—3

ԻԼԱՆ

ՇԷՀԻՐ ԷՄԱՆԷԹԻ

Իւչ եիւզ իքի սէնէսի իչին մէրքէզը Էմանէթ վէ տէվաիրը պէլէտիյէ ազլամընտա սարֆ օլունմագ իւզրէ սուրէթի միւպայաասը էվվէլճէ իլան գըլընան միւհիմմաթը գըրթասիյէնին գարարը գաթիյի մարտըն ալթընճը բէնշէնպէ կիւնիւ վէրիլէճէկինտէն, իհթայա Թալիպ օլանլարըն տէմինաթ աքչէլէրի իլէ պէրապէր Շէհիր Էմանէթի մէճլիսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր ։

3 մարտ 302

ԷՎԳԱՖԸ ՀԻՒՄԱՅՈՒՆ

Էվգաֆը Հիւմայուն վարիտաթը ումումիյէ խազինէսինտէ պէհէր կիւն միւզայէտէլէրի իճրա օլունմագտա օլան ալթըլըգլար մահլիւլաթըն ուսուլէն օլան 4 հաֆթա միւտտէթը լանընտան Զինճի հաֆթասը օլան իշպու 301 սէնէսի շուպաթընըն 24ինճի բազար իրթէսի կիւնինտէն իթիպարէն 1 հաֆթա զարֆընտա Թալիպ օլանլարըն գըյմէթը մուխամմէնէսինին էօշիւրինէ միւսաւի թէմինաթ աքչէսի իլէ պէրապէր խազինէի միւշարինիլէյհէ միւրաճաաթ իթմէլէրի լազըմ կէլէճէյի Զինճի հաֆթա օլարագ իլան օլունուր ։

• 49 • 15000 • —Շահզատէ պաշընտա Էմին Նուրէտտին մահալլէսինտէ Ճամիի շէրիֆ սօգաղընտա Արապաճը պաշը Շէհզատէնին էֆէնտի վագֆընտան Թէրպիէն 60 մէթրօ արաատէ 4 օտա վէ 2 սոֆա վէ 1 գույու վէ օթուզ մէթրօ պաղչէյի միւշթէմիլ ախշապ 1 պապ մէնզիլ ։

• 8 • 2000 • —Գասըմ բաշատա Ճամիի քէպիր մահալլէսինտէ Զիվիճիլէր սօգաղընտա Գասըմ բաշա վագֆընտան միւլքի վէ վէ Հարէմէյն կէտիկլէմէնտան կէտիկլի օլմագ իւզրէ Թէրպիէն 30 մէթրօ արաատէ Ֆէվգինտէ 1 օտայը միւշթէմիլ քէարկիր վէ չէհրի 100 ղրշ. քիրայա միւթէհամմիլ պիր պապ գալայճը տիւքքեանըն միւլքինին սիւլիւս հիսսէսի իլէ կէտիկինին 6 հիսսէտէն 1 հիսսէսի ։

• 6 • 5000 • —Էնիրպաղչէտէ Գաբտան Սինան բաշա մահալլէսինտէ Գըրըմի սօգաղընտա Թէրպիէն 45 մէթրօ արաատէ 3 օտա վէ 1 սոֆա վէ 1 գույու վէ 90 մէթրօ պաղչէյի միւշթէմիլ Հաջիչէ խաթունի վագֆընտան ախշապ 1 պապ մէնզիլ ։

• 32 • 12000 • —Զարշուի քէպիրտէ Մէրճան աղա մահալլէսինտէ Խօրիճիլէր գաբուսը սօգաղընտա Էվգաֆ կէտիկլէմէնտան Թէրպիէն տէօրթ պուչուգ մէթրօ արաատէ չէհրի 100 ղրշ. քիրայը քէարկիր պիր պապ Ֆէսճի տիւքքեանը կէտիկինին պիւթիւնի ։

• 27 • 2000 • —Հօճա բաշատա Էվլանզատէ մահալլէսինտէ Թիմուր գաբու Էտիրնէ ճատտէսինտէ Էվգաֆ կէտիկլէմէնտան Թէրպիէն 36 մէթրօ արաատէ 1 պապ պէրպէր տիւքքեանը կէտիկինին 120 սէհիմտէն 14 սէհիմ հիսսէսի ։

• 6 • 8 • 3000 • —Էյրի գաբուտա Մոլլա Աշգը մահալլէսինտէ Իպրահիմ պէյ սօգաղընտա մէրհում Հաջիչէ Սուլթան վագֆընտան Թէրպիէն 114 մէթրօ արաատէ 4 օտա վէ 1 սոֆա վէ 1 գույու վէ 70 մէթրօ պաղչէյի միւշթէմիլ պիրպիրինէ մութթասըլ ախշապ իքի պապ մէնզիլլին նըսֆ հիսսէլէրի ։

14 • 45 • 000 • —Գալաթաատա Շէհիտ Մէհմէտ բաշա մահալլէսինտէ Գալաֆաթ էերի ճատտէսինտէ մուգատաալը գայըգխանէ վէ ֆէվգի պէրպէր տիւքքեանը վէ էլէվմ չէհրի 600 ղրշ. քիրայա միւթէհամմիլ Թէրպիէն 144 մէթրօտա արսա տէրունինտէ 1 օտայը միւշթէմիլ 1 պապ Թիմուրճը մաղազասընըն տէրունինտէ միւսթէգըլ նիզամը պէրապէր կէտիկինին 32 սէհիմ իթիպարը իլէ 14 սէհիմ մահլիւլէն վէ գուսուր 2 սէհիմ հիսսէսի տախի հիսսէտարը Թարաֆընտան հիսսէի մահլիւլ իլէ պէրապէր Ֆիրուխթ օլաճաղը եանի մէզքիւր մաղազա կէտիկինին նըսֆ հիսսէսի ։

• 72 • 500 • —Սէրաճխանէ գուրպունտէ Տիւլկէրզատէ մահալլէսինտէ Սէրաճխանէ ճատտէսինտէ չէհրի 6 ղրշ. քիրայը Այասօֆիա քէպիր վագֆընտան 1 պապ սէրաճ տիւքքեանը միւլքինին րուպ հիսսէսի մահլիւլէն տիւքէր րուպ հիսսէսի տախի հիսսէտարը մահլիւլ իլէ պէրապէր Ֆիրուխթ օլաճաղը ։

• 1 • 92 • 16000 • —Թաթավլա գարիէյէսինտէ Թաթավլա քիլիսէսի արգա սօգաղը իլէ Թաթավլա չէշմէսի մէյտանընտա Ֆէթհիէտա Ահմէտ էֆէնտի վագֆընտան Թէրպիէն 137 մէթրօ արաատէ 7 օտա վէ 3 սոֆա վէ 1 գույու վէ 45 մէթրօ պաղչէյի միւշթէմիլ 1 նումէրօլու խանէտէ չէհրի 120 ղրշ. քիրայը մուգաատաալը 1 վէ էլէէվմ 2 պապ ախշապ մէնզիլին պիւթիւնի ։

• 15 • 3750 • —Էյուպտէ Սիւլէյման Սուբաշը մահալլէսինտէ Սու Թէրազիսի ճատտէսինտէ Խէվաճէ Սինան էֆէնտի վագֆընտան Թէրպիէն 60 մէթրօ արաատէ 3 օտա վէ 1 սոֆա վէ 1 գույու վէ 76 մէթրօ պաղչէյի միւշթէմիլ ախշապ 1 պապ մէնզիլին նըսֆ հիսսէսի ։

• 51 • 1666 • —Իսկիւտարտա Խէվաճէ Հիւսնա Խաթուն մահալլէսինտէ պէօյիւք իսկէլէ մէյտանընտա Էվգաֆ կէտիկլէմէնտան Թէրպիէն 18 մէթրօ արաատէ չէհրի 110 ղրշ. քիրայը 1 պապ պէրպէր տիւքքեանը կէտիկինին 6 հիսսէտէն 1 հիսսէսի ։

• 7 • 3000 • —Թօբխանէտէ Սէֆէր քէթխուտա մահալլէսինտէ Պօսթան իչի սօգաղընտա քէաթիպ Մուսթաֆա էֆէնտի վագֆընտան Թէրպիէն 11 մէթրօ արաատէ չէհրի 150 ղրշ. քիրայը քէարկիր վէ ֆէվգինտէ 1 օտայը միւշթէմիլ 1 պապ մաղազանըն 5 հիսսէտէն 1 հիսսէսի ։

• 14 • 2500 • —Թահթա գալէտէ Թիմուր Թաշ մահալլէսինտէ Գութուճիլար սօգաղընտա Էվգաֆ կէտիկլէմէնտան Թէրպիէն 30 մէթրօ արաատէ չէհրի 100 ղրշ. քիրայը 1 պապ գութուճու տիւքքեանը կէտիկինին րուպ հիսսէսի ։

• 3 • 15000 • —Գալաթաատա Ճամիի ճէտիտ մահալլէսինտէ Գայգուչ Զօգաղ սօգաղընտա ճէննէթմէքեան Սուլթան Ահմէտ Խանը Սանի վալիտէսի Սուլթան վագֆընտան Թէրպիէն 128 մէթրօ արաատէ 8 օտա վէ 2 սոֆա վէ 1 գույու վէ չէհրի 450 ղրշ. քիրայը ախշապ 1 պապ մէնզիլին սիւլիւս հիսսէսի ։

• 5 • 5000 • —Հօճա բաշա գուրպունտէ Ֆէրհատ Հիւսէյին չէլէպի մահալլէսինտէ Նէօվիւլէթխանէ սօգաղընտա Պալիքսաաթէթ Աղասը Ապտիւս աղա վագֆընտան Թէրպիէն 76 մէթրօ 1 գըթա տիւքքեան արսասընըն նըսֆ հիսսէսի ։

• 36 • 38 • 15530 • —Գալաթաատա Բէմանքէշ Գարա Մուսթաֆա բաշա մահալլէսինտէ Բէմէր Ալթը ճատտէսի իլէ Շէրպէթխանէ սօգաղընտա Թէրպիէն 205 մէթրօ արաատէ Ֆէվգինտէ 5 օտայը միւշթէմիլ վէ չէհրի 800 ղրշ. քիրայը 1 պապ կաղինօ վէ 1 պապ մաղազանըն Ղազի Բիալի բաշա վագֆընտան 18 հիսսէտէն այնը հիսսէսի իլէ Գամէր Խաթուն վագֆընտան օլան մահալին 12 հիսսէտէն 1 հիսսէսի ։

• 6 • 15000 • —Ճըղալ օղլունտա Չէգրի Գասըմ մահալլէսինտէ Ճըղալ օղլու ճատտէսինտէ Համամ սօգաղընտա Թէրպիէն 76 մէթրօ արաատէ Ֆէվգինտէ 2 օտա վէ իթթիսալինտէ 1 օտա վէ 1 սոֆա վէ 1 գույու վէ 76 մէթրօ պաղչէյի միւշթէմիլ ախշապ 1 պապ մէնզիլ ։

• 36 • 15000 • —Զարշուի քէպիրտէ Պէպէքթէն Զէննէճիլէր գաբուսը ճատտէսինտէ Թէրպիէն էլլի պուչուգ մէթրօ արաատէ չէհրի 80 ղրշ. քիրայը քէարկիր 1 պապ հաղըրճը տիւքքեանը ։

---

(1) Ճիւմլէլէրին պաշլարընտաքի հիզասընտա պուլունան րագգամլար մահլիւլաթըն նումէրօլարընը, լէքինճի հիզասընտաքիլէր գըյմէթը մուխամմէնէլէրի, վէ իւչինճիւ հիզասընտաքիլէր՝ պէտէլը միւզայէտէլէրինի պիլտիրմէքթէ տիրլէր ։

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԵՒ ՄԵՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 5,591,956
ՀԱՍՈՅԹ 1884 ՏԱՐՒՈՅ 1,718,462

ՆՈՐԹՀԸՐՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 2,993,181
ՀԱՍՈՅԹ 1884 ՏԱՐՒՈՅ 828,858

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վստահաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել։ Նաև լաւ ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչև ցարդ տուժած վնասին 11,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000
ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 120,000

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Գօմիսիօն խանի անկիւնն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ **ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ** Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։

ԱԶԴ

Ժ. Տ. Ծանէթթօյի դրամատունը կը ծանուցանէ հասարակութեան թէ յառաջիկայ ապրիլ 1 ին Սերոնի Փօլիթանոցին մէջ տեղի պիտի ունենայ Արեւելեան երկաթուղեաց արժեթղթոց 67րդ. վիճակահանութիւնը։

500 Թիւեր պիտի շահին.
ՄԵԾ ԲԱԺԻՆ, 600,000 Փրանք.

1	բաժին	60,000		Փրանք,
2	»	20,000	ական	»
6	»	6,000	»	»
12	»	3,000	»	»
18	»	1000	»	»
և 450	»	400	»	»

Ամբողջ տոմսին գինն է 7 1/2, կէսինը՝ 5 և քառորդինը՝ 3 ղրուշ։

Որպէս զի գնողք շահելու աւելի հաւանականութիւն ունին, Դրամատունս ի վաճառ հանած է 50 Թիւեր ներկայացնող Բոնդեր։ Գնողն իրաւունք պիտի ունենայ այդ 50 թիւերուն վիճակած բաժիններուն մէկ հնգերորդին։ Այդ Բոնդեր կը ծախուին 75 ղրշ. ոսկեդրամ։ Ուրիշ Բոնդեր, որք նոյն պայմաններով 25 Թիւ կը ներկայացնեն, կը ծախուին 37 1/2 ղրշ։

Այս կերպիւ գնողներն, 75 կամ 37 1/2 ղրուշ վճարելով, կրնան ի ձեռին ունենալ 50 կամ 25 Թիւ մեկէն, բան մ'որ յոյժ կարեւոր և շահաւէտ է նոյն իսկ ամենէն նիհար քսակաց համար։

Դրամատունս յաճախ վճարած է իւր յաճախորդաց բազմաթիւ շահեր զորս բաղդը շնորհեց իւր ծախած Թիւերուն։

Ուստի ջերմապէս կը յանձնարարէ սոյն հասարակութեան գնել այդ տոմսերը։

Անոնք որ կը փափաքին զգուշ բաղդը այս առթիւ փորձելու համար իրենց բաղդն, որուն գաղտնիքներն անծանօթ են ամենուս, պարտին ժամանակին գնել սոյն տոմսերէն որք կը ծախուին միայն Ժ. Տ. Ծանէթթօյի դրամատանն ի Կալաթիա։

Գաւառներէն եկած յանձնարարութեանց հետ պէտք է ղրկել փոխարէն գումարն, հնչուն դրամով, պանքնօթով, չէքով, Մանտա-Բօսթով ևն։

Դիմել առ Ժ. Տ. ԾԱՆԷԹԹՕ
Կալաթիա, Գօմիսիոն խան, Թիւ 18
2—20

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Նիզամիյէ Թահնիյէ խուրէսինտէ պին իւչ եիւզ իքի սէնէսի մարթընտան մայիս նիհայէթինէ գատար օլան քէրէսթէ էսմանը էվվէլճէ օսմանըլը լիրասը եիւզ ղուրուշա օլարագ նագտէն վէ բէշինէն վէրիլմէ պատէհուս գալտըրըլմըշ իսէ օլունաճագ օլան ինճէ քէրէսթէ պէհէր գըյէթ ճէնուպի տօղուն վէ գալըն քէրէսթէն ալքըն պուրայա Թալիպ էօզտէնինտէն օլսուն, իշպու մարթըն ուժինին պէշինճի բէնշէնպէ կիւնի գարարը գաթիի վէրիլէճէքինտէն վէ ալթընճը բէնշէնպէ կիւնի տախի թէգարրիւր իտէն ֆիյաթընա եիւզտէ պէշ զամմը գապուլ օլունաճագընտան, իշթիրայա Թալիպ օլանլարըն լէվազըմաթը ուսուլիյէ տախիլէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

1 մարտ 1886
2—3

ԱՅԵՐԻ ՉԵՐՐԻ ՓԷՔԹՈՐԱԼՆ

Այէրի Չէրրի Փէքթորալն արագապէս կը բուժէ հարբուխները, հազերը, կոկորդի վէրքը, փողացաւը, թոքերուն հազը, թոքային շնչախեղդ, շնչարգելութիւն ևն։

Այս դեղը հրաշալի կերպիւ կը զօրացնէ տկար թոքերը, կը հանդարտեցնէ թոքային գրգռումները, և կարմիր հազի և յառաջացեալ թոքախտի համար միակ դարմանն է, որ հզօրապէս կ'ախոյենէ ու կը յաղթէ։

Այէրի Չէրրի Փէքթօրալն՝ որ այնքան մեծ համբաւ ստացած է իբրև ամենէն հզօրագոյն դարմանն զոր գիտութիւնն ի լոյս ընծայեց, աշխարհիս նորա կոկորդի և թոքային ախտերութեանց վերայ ունեցած ազդեցութեան և միօրինակ նուաճող ազդեցութեամբն է, որով միանգամայն իւր առաքինութեանց յառաջադիմութիւն և պաշտպանը կը հանդիսանայ։

Չկայ դեղ մի որ կրնայ այնքան կարեւոր լինել հիւանդին քան զայս, և կամ աւելի արժանիք ունենայ նորա կատարեալ խոստովանութիւնը գրաւելու։

Չէրրի Փէքթօրալն ընտանեկան գործածութեան համար եղած ուրիշ դեղերէ գերազանցն է և հաւեղ, քանզի շատ հաճելի լինելով փոքր տղայք շատ դիւրաւ կ'առնուն։ Կեդրոնատեղին է Ս. Մ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐԱՑ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՆ, ի Ղալաթիա Կոստանդնուպոլսոյ։

Նաեւ կը ծախուի քաղաքիս մէջ այլ և այլ դեղագործաց քով։

ԱՆՕՍՆԱԲՈՅԺ ՄԻՆԱՍ ԷՄԻՐԵԱՆ

Ջիերու, կովերու և շանց հիւանդութիւնները կը դարմանէ և առ ու ծախ ալ ամեն նոյն կենդանեաց առողջ կամ հիւանդոտիններն հանելով ուզողները կը գոհացնէ։ Պէտք է դիմել Պոլիս Պահճէ-Գաբու Մէրհամէթճեան էֆէնտիի դեղարանը, կամ իւր բնակարանը Իւսկիւտար Պաղլարպաշի Աթ-ալէյ փողոց Թիւ 24։

ՔԷՄՄԸՐԻՒԹԻ ՄՍԵՂԷՆ ԲԷԲԴՈՆ

ՈՒՏԵՍՏ ՀԻՒԱՆԴԱՑ ԵՒ ԱՊԱՔԻՆՈՂԱՑ ՀԱՄԱՐ

Ախորժելի համ և հոտ ունի, դիւրաւ կը լուծուի և մանաւանդ ամենազդու դարման է ստամոքսի տկարութենէ նեղուող հիւանդաց համար։

ՊԱՏՒՈՅ ՎԿԱՅԱԳԻՐ. Ոսկեայ միտալ 1885 ի Անվերսայի համաշխարհային Ցուցահանդէսին մէջ։

Կը ծախուի գլխաւոր դեղարանները

Բերա, Բրիտանական դեղարան — Պոլիս, Վ. Ծաննիի դեղարան
» Ֆրանսական » — » Քիւչիւքեան եղբ. »

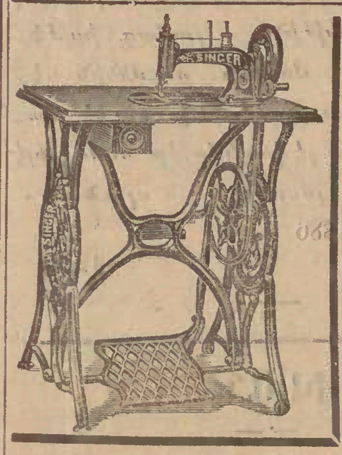

ԸՆՏԱՆԵԱՑ ԵՒ ԱՐՀԵՍՏԻՑ ՀԱՄԱՐ

ՍԻՆԿԻՐ

ՃՇՄԱՐԻՏ ԵՒ ԼԱՒԱԳՈՅՆ

ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՅՆԵՐԸ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ ՄԻԱՅՆ
ԳՈՐԾԱՐԱՆԻՆ ՄԹԵՐԱՆՈՑՆԵՐԸ

THE SINGER MFG. CO. N.Y.
TRADE MARK

Ղալաթիա, Կլաւանի խան, 2
Պոլիս, Մահմուտ բաշա, 90
Բերա, Մեծ փողոց, 208

Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ համար
Կ. ՆԻԷՏԼԻՆԿԷՐ

ԶԳՈՒՇԱՆԱԼ ԿԵՂԾԵՐԷՆ

Ամեն ճշմարիտ մեքենայ կը կրէ թեւին վրայ Singer Manufacturing Company և վրան՝ Գործարանին նշանը։

ՁՐԻ ԱՇԿԵՐՏՈՒԹԻՒՆ.—ՉԱՓԱՒՈՐ ԳՆԵՐ
ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ՎՃԱՐՄԱՆ

ԳՈՒԻՆ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ

ՌԻԼԱՅԸՆՍ

Ծովային ապահովագրութիւն։ —Դիմել առ գործակատարն ընկերութեան, Ջ. Ժ. Վ. Ուիթոլ, Ուիթոլ խան Պահչէ-գաբու, Պոլիս. կամ Ղալաթիա Ալէքսիատի խան Թիւ 20։
507

(ՇԱՔԱՐՈՎ ՊԱՏԱԾ)

ՀԷՅՏՈՔԻ

ՆՈՐ ՓԱՅԾԵՂՆԻ ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐ

Աւասիկ ընդհանուր բժշկութեան զարմանալի և արտակարգ գիւտ մը։ Գիտութեան յաղթանակները —Ելեկտրական Հեռագիրը, Շոգի, Տպագրութիւն— յեղափոխեցին երկրագնդիս դրութիւնը, և մարդկային կեանքն ըրին լաւագոյն և իմաստնագոյն։ Այսպէս, թէպէտ անհամար դեղահատներ կան հիւանդութեանց համար, և մեծ արժանիք վերագրելով հանդերձ անոնց, Տօքթօր Հէյտօքի գիւտը նախամեծացուցած է անոնց ամենքն և հիմնած է

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Բժիշկք, որոց պատուիրած օրական չորս կամ հինգ դեղահատները կը տկարացնեն ստամոքսը եւ կ'անդամալուծեն աղիքները, պիտի կրնան իրենց հիւանդաց առողջութիւն և ախորժակ տալ այս արտակարգ Դեղահատներէն մէկ երկուքով։ ՏՈՔԹՈՐ ՀԷՅՏՈՔԻ ՆՈՐ ՓԱՅԾԵՂՆԻ ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐԷՆ մէկ երկու հատը կը բաւեն դնելու համար ստամոքսն կատարեալ կանոնաւորութեան և ախորժակի մէջ, և միտքն պայծառ ու թեթեւ ընելու։ Եթէ փայծեղը տկարացած է իւր գործին մէջ, կը կազդուրի, և եթէ Ջղային դրութիւնը խանգարուած է, կը վերականգնուի։

ՄԱՂՁՈՏՈՒԹԵԱՆ ՆՇԱՆՔ

1. Ստամոքսի ծանրութիւն։
2. Աղեաց տարածումն փքքախտի պատճառաւ։
3. Սրտացաւութիւն,
4. Ցաւերն յետոյ տկարութիւն և յոգնութիւն։
5. Բերնին մէջ գէշ հոտ մը և ծանր լեզու։
6. Որովայնի պնդութիւն, մերթ ընդ մերթ ալ փորհարութիւն.
7. Գլխու ցաւ ճակտի վրայ։
8. Ախորժակի պակսութիւն և մեծ յոգնութիւն.

J. HAYDOCK'S
NEW LIVER PILL

Վերոյիշեալ ամեն նշանները բացորոշապէս ցոյց կուտան թէ խանգարում յառաջ եկած է փայծեղնի մէջ, եւ պէտք է միշտ թէ մեծ կարեւորութիւն ունի սխալ կերպիւ չըմբռնել հիւանդին ճիշդ կացութիւնը։ Պէտք է անմիջապէս

ՓԱՅԾԵՂՆԻ ԿԱԶԴՈՒՐԻՉ մը հայթայթել, որ դեղահատ մը ամենէն սովորական ձեւն է։ Ամենօրեայ փորձառութիւնը ցոյց կուտայ թէ եթէ դեղահատը լաւ կերպիւ բաղադրեալ է, ամենայարմար կերպիւ կրնայ վերանորոգել փայծեղնի գործողութիւնը, և այդ մասին կարելի է միշտ վստահութիւն ունենալ։ Իմ կեանքս բազմաթիւ տարիները նուիրած եմ շինելու համար Դեղահատ մը որ լինի անմիջական և ազդու դարման մը ընդդէմ մաղձոտութեան։ Մեծ հաւատ չունիմ լուծողական դեղերու վրայ, ուստի եւ շինեցի Դեղահատ մը որ զօրաւոր եւ ազդու դարման մ'է, եւ կոչեցի

ՀԷՅՏՈՔԻ ՆՈՐ ՓԱՅԾԵՂՆԻ ԴԵՂԱՀԱՏ

Առողջութեան խնկութիւնն իսկ են, եւ այն մեծագոյն շնորհն զոր Գիտութիւնն ըրած է մարդկութեան։

Ջլախտութեան, Անզօրութեան, Ընդհանուր յոգնութեան, ախորժակի պակասութեան, Գլխացաւութեան համար, Տօքթօր Հէյտօքի Նոր փայծեղնի դեղահատերն ամենազդու դարման են։

Մէն մի սրուակ կը պարունակէ քսան դեղահատ։ Կը ծախուի ամեն դեղավաճառաց քով.

Տարակուսող անձինք կրնան, փորձի համար, ՁՐԻԱԲԱՐ ստանալ այս Դեղահատներէն սրուակ մը, եթէ մեզ ղրկեն իրենց անուն եւ հասցէն։

Թղթատարական տոմս մը ղրկել «փայծեղն եւ իւր գաղտնիքը» խորագրով տետրակին։ Հարկ եղած տեղեկութիւնները կը տրուի ամենուն։

ՀԷՅՏՈՔ ԵՒ ԸՆԿ.
Նիւ-Եորք, Մ. Ն.

Կը ծախուի ի Ղալաթիա, Գաստօրիատէսի դեղարանը, ի Պոլիս Քիւչիւքեան դեղավաճառանոցն և Նէգիքի։

ԶԳՈՒՇՈՒԹԻՒ՛Ն —Կը խնդրուի դեղավաճառներէն ուշադրութիւն ընել որ Ճ. Հ. Ֆրանսիսի, որ միակ Գործակատարն է, ստորագրութիւնը գրուած լինի։ Հակառակ պարագայի մէջ, դեղահատները կեղծ են։

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվրբուլ և Միջերկրական ծովու բեռնող շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քամբիւզէս	4200	Օսայրիս	3000
Ֆերոս	4000	Նեֆթիս	3000
Ռամսէս	4000	Բերա	3000
Սեսոստրիս	3250	Ատլանտիք	1700
Թեբէս	3250	Լոթըս	800
Մեմֆիս	3250	Օլինտա	800
Մարէօթիս	3250	Սեռիլ	700
Սֆինքս	3000		

Սեսոստրիս շոգենաւը, նաւապետ Լօքհետ, ամսոյս 22 ին ուղղակի Լիվրբուլ պիտի երթայ։

Սֆինքս շոգենաւը, նաւապետ Քրուք, ամսոյս դէպի 25 ին աստ կապասուի ընդհանուր վաճառքով։

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈԼ և ԸՆԿ.
Մէյտանճըգ փողոց,
Ուիթոլը խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ
515 31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվրբուլ

ՔԻՒՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք ամէն տասն օրն անգամ կը բանին Լիվրբուլէն և Միջերկրական ծովու.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Աթլաս	3,000	Մալթա	3,000
Ալեբբօ	3,000	Մորոքքօ	2,500
Պաղեստին	2,500	Նանթ	2,500
Բրիթիշ Քուին	1,200	Պալմիրա	3,000
Շերպուրկ	2,000	Արգիա	4,600
Տեմերարա	2,500	Սարակոսա	3,000
Կալիա	4,000	Սամարիա	3,000
Քետար	2,500	Թրինիտատ	2,500

Թեսալիա շոգենաւը, նաւապետ Ճօնես, Լիվրբուլէն աստ հասաւ և ի մօտոյ վերստին Լիվրբուլ պիտի մեկնի։

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Ջ. ՃՕԼԻ
Գործակատար
Թիւ 1 Քիւչիւք Հաւիլի
511 փաշա խան Ղալաթա

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԽԸՏԻՎԻԷ

ԹՈՒՂԹԱԿԻ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ՄԻՋԵՒ

Տօֆալիէ շոգենաւը, նաւապետ Նօվիզօ, յառաջիկայ չորեքշաբթի, Մարտ 17 ին պիտի մեկնի, ժամ 4 ի Տարտանէլ, Միտիլի, Պիրէոն և Աղեքսանդրիա, ուր պիտի հաղորդակցի Սուէզի և Կարմիր ծովու գծին հետ։

Խրտիվիէ Ընկերութեան շոգենաւք Կ. Պոլսէն կը մեկնին ամեն Չորեքշաբթի երեկոները, Տարտանէլ, Միտիլի, Իզմիր և Պիրէա հանդիպելով։

Աղեքսանդրիա կը հասնին Երկուշաբթի առաւօտները։ Ուղեւորութիւնը կը տեւէ չորս ու կէս օր։

Ուղեւորներուն և ապրանաց համար դիմել Պոլիս, Կամուրջին քով, Վալիտէ-Սուլթան խան և կամ Ղալաթիոյ ճիւղը, Վօյվօտա փողոց, Նուսուֆ Իզզէտոսին խան։

ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՔ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԵԱՆ

Առաջին կարգի սեղան։ Ընենկասպաս կին մը յատկացուած է տիկնանց սրահին։ Միանգամայն իւրաքանչիւր շոգենաւի մէջ Եւրոպացի բժիշկ մը կը գտնուի։ Առաջին աստիճանի տոմսակք մինչև երեք ամիս ընդունելի են, դիւրութիւն ընծայելու համար անոնց որք իրենց ճանապարհորդութեան շրջանին մէջ շոգենաւէն հանդիպած ո՛ և է նաւահանգիստն ելնելով, օրերով ժամանակ անցընեն և յաջորդ շոգենաւով իրենց ճամբորդութիւնը շարունակել ուզեն։ Առնուազն երեք անդամէ բաղկացեալ ընտանեաց տոմսակաց վրայ % 10 զեղչ մը կը լինի։ Երթ ու դարձի տոմսակաց վրայ % 10 զեղչ մը կը լինի, ի բաց առեալ ճաշը Ընտանեաց համար այս զեղչն % 15 է։ Երթ ու դարձի տոմսակք մինչև վեց ամիս ընդունելի են, եթէ Ապրիլի սկիզբէն մինչև Յուլիսի սկիզբը գտնուին, իսկ տարւոյն միւս ամիսներուն մէջ մինչև երեք ամիս ընդունելի են։

Ծանօթ. — Խրտիվիէ ընկերութեան Կարմիր ծովու մէջ բանող շոգենաւներն՝ ամեն ուրբաթ Սուէզէն ելնելով, շաբաթը մէկ անգամ Եանպու, Ճիտտէ և Սուաքիմ, և տասնհինգ օրն անգամ մը Մէսսովա, Հօտէյտա և Ադենի ծովածոցին մէջ, Թաճուրա, Էյլէա, Պարպարա և Ադենի նաւահանգիստները կը հանդիպին։

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

ԲԱԲԱԵԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվրբուլ, Միջերկրական և Սեւ ծովու կանոնաւորապէս բանող

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սօֆիա	3,000	Գրէյ
Արկատիա	2,500	Ռոճըրս
Գրէճիա	2,500	Քրուիքշանք
Լագոնիա	2,500	Ուէպ
Մասետոնիա	3,500	Մարշ
Թեսալիա	2,800	Ֆոթըրկիլ

Բոլմ շոգենաւը, նաւապետ Ռասթինկըլ, փետրուար 12 ին Պաթումէն աստ դառնալով Լիվրբուլ պիտի ուղեւորի։

Արտեմիս շոգենաւը, փետրուար 7 ին Լիվրբուլէն աստ հասաւ։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար։

Ամեն դիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.
513 Գործակալք

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՑԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՔԵԱՆ

Ն. ԲԱՔԻ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսիլիայէ և Բօլիէ ծովու կանոնաւորապէս բանող

Սամսոն, Տրապիզոն և Պաթում երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Ս'Էթիէն, որ մարտ 10 ին Մարսիլիայէն և մարտ 17 ին Պոլսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Մէնկրէլի, որ պիտի մեկնի վաղը, չորեքշաբթի ժամ 4 ին։

Ուղղակի և արագ ուղեւորութիւն

Նաւուղիքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՆԻՐԹԷ ԲՐԳՈՒԼ
Թիւ 17-18 Քիւչիւք Միլլէթ
Ձ14 Մումհանէ փողոց, Թիւ 141

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿԸ

1886 Մարտ 1 Շաբաթ օրէն սկսեալ մինչև Մարտ 31

(Բաց ի կիրակի օրերէն) Եւրոպական եզերքէն կամուրջ եկող շոգենաւուց երթեւեկութեան ժամերը

Ժ. Վ.		Թ.
) 12 45	Ր. և Ա. Գավ. Ենիմ. Մեզարբ. Պէօյ. Թարապիա Ենիքէօյ (Ենիգիւղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	17
) 1 30	Ենիք. Ստեն. Միրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար Պէպ. (Առնավ. շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	22
) 1 45	Ենիմ. Մեզարբ. Պէօյ. Թար. Ենիք. Ստեն. Միրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար Պէպ. (Պէպ. պիտի հաղորդակցի)	20
3 —	Ենիմ. Մեզարբ. Պէօյ. Թար. Ենիք. Ստեն. Միրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար. Պէպէք. (Պէպ. պիտի հաղորդակցի)	33
4 30	Են. Մեզ. Պէօյ. Թար. Ենիք. Ստեն. Միրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար Պէպ. Առն. Գուրուչ. Օրթ. Պէշ.	17
6 15	Ենիմ. Մեզարբ. Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգօզ Բաչայ. Ենիք. Միրկ. Գանլըճ. Ր. Ա. Հիսար Գանտիլ. Առնավ. Չէնկ. Պէյլէր. Օրթաք. Գուզ. Պէշիք. Իւսկ.	25
8 15	Ա. և Ր. Գավ. Ենիմ. Մեզարբ. Պէօյ. Թարապ. Ենիք. Միրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար Պէպ. Առնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք. (ուրբաթ օրերը Ստենիա պիտի հանդիպի)	20
10 —	Մեզարբ. Պէօյ. Թարապ. Ենիք. Միրկ. Ր. Հիսար Առնավ. Օրթաք. Պէշիք.	34

Արնաւուտքէօյէն կամուրջ եկող շոգենաւուց ժամերը

) 12 35	Պէպ. Առնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք.	21
) 1 20	Առնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք. Գապ.	25
) 2 —	Պէպէք Առնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք.	21
) 2 45	Պէպէք Առն. Գուր. Օրթ. Պէշ. Գապ.	23
3 25	Առնավ. Գուրո. Օրթ. Պէշիք.	21
4 5	Պէպ. Առնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիք. Գապաթ.	2
11 5	Հիսարէն ուղղակի կամուրջ	25

Անատոլու եզերքէն կամուրջ եկող շոգենաւուց ժամերը

) 12 35	Վանիք. Չէնկլ. Պէյ. Գուզկ. Գապաթ.	33
) 12 50	Պէյգ. Բաչպ. Ր. Բ. Մահ. Գանլըճ. Ա. Հիսար Գանտ. (Գանտիլլիի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	23
) 1 25	Գանտիլ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէրպ. Գուզկ.	34
2 30	Պէօյ. Թար. Պէյգ, Բաչայ, Գանլըճա Ա. Հիսար Գանտ. (ուրբաթ օրերը Վանիք. Չէնկք. Պէյլ. Գուզկ. Իւսկ. (Գանտ. շոգենաւին հետ պիտի հաղ.)	32
) 2 30	Գանտիլ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Պէշիքթաշ.	2
3 30	Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իւսկ. (բաց ի ուրբաթէ)	34
4 15	Պէյգ. Բաչպ. Գան. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզ. Պէշիք.	22
8 45	Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգ. Բաչայ. Գանլըճ. Ա. Հիսար Գանտիլ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ. Իւսկիւտար (Ուրբաթ օրերը Ր. Բ. Մահ.)	21
10 20	Գանտիլլիէն ուղղակի կամուրջ	23
11 5	Պէյլէրպէյիէն ուղղակի կամուրջ (բացի ուրբաթէ)	22
11 10	Գանտիլլիէն ուղղակի կամուրջ	33

(Բաց ի կիրակի օրերէն) կամուրջէն Եւրոպական եզերք երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը

) 1 30	Պէշիք. Օրթ. Առնավ. Ր. Հիսար Միրկ. Ենիք. Թար. Պէօյ. Ենիմ.	33
2 45	Պէշիք. Օրթաք. Գուր. Առնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Պօյաճ. Ստեն. Ենիք. Թար. Պէօյ. Ենիմ.	17
3 —	Գապաթ. Իւսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլէր. Չէնկէլ. Առնավ. Գանտիլ. Ա. և Ր. Հիսար Գանլըճ. Միրկ. Ենիք. Բաչայ. Պէյգ. Թարապ. Պէօյ. Մեզ. Ենիմ.	25
5 30	Գապաթ. Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Առնավ. Պէպէք. Ր. Հիսար Պօյաճ. Եմիրկ. Ստեն. Ենիք. Պէյգ. Թարապ. Պէօյիւք. Մեզր. Ենիմ. և Գավաքներ	20
6 45	Իւսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլէր. Չէնկ. Առնվ. Գնտիլ. Ա. և Ր. Հիսար Գանլըճ. Միրկ. Ենիք. Թարպ. Պէօյ.	21
8 30	Պէշիք. Օրթ. Առնավ. Պէպ. Ր. Հիսար Միրկ. Ենիք. Թարպ. Մեզար. Պէօյ.	34
10 35	Ր. Հիսար Պօյաճ. Միրկ. Ստեն. Ենիքէօյ, Թարապիա, Պէօյի. Մեզար. Ենիմ.	32
11 10	Ենիք. Թարապ. Պէօյիւք. Մեզարբ. Ենիմ.	20
11 40	Պէպ. Ր. Հիսար Պօյաճ. Միրկ. Ստեն. Ենիք.	22

Կամուրջէն Արնաւուտքէօյ երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը

) 1 25	Ուղղակի Պէպէք	21
) 2 10	Ուղղակի Պէպէք	23
2 50	Ուղղակի Առնաւուտքէօյ	21
3 30	Ուղղակի Պէպէք	2
10 15	Պէշիք. Օրթ. Գուրուչ. Առնավ. Պէպ. Ր. Հիսար (Վոսփոր երթող շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	25
11 —	Գապաթ. Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Առնավ. Պէպ. Ր. Հիսար Պօյաճքէօյ	21
11 50	Պէշիք. Օրթ. Գուրու. Առնավ. Պէպ.	33
12 5	Պէշիք. Օրթ. Գուրուչ. Առնավ.	25

Կամուրջէն Անատոլու եզերք երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը

) 1 55	Ուղղակի Գանտիլլի	2
2 45	Իւսկ. Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք. Գանտիլ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Բաչայ. Պէյգ. (Ուրբաթ օրերը Ր. Բ. Մահ.)	22
2 55	Ուղղակի Գանտիլլի (բացի ուրբաթէ)	34
9 25	Պէշիքթաշ. Գուզկունճ. Պէյլէր. Չէնկէլ. Վանիք. Գանտիլ. (Գավաքներ գացող շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	23
10 15	Գանտիլլի Ա. Հիսար Գանլ. Ր. Բ. Մահ. Բաչայ. Պէյգ. Թար. Մեզ. Գավ.	17
10 15	Պէշիք. Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկէլ. Վան. Գանտիլլի	33
10 40	Իւսկ. Գուզկ. Պէյլէր (Բացի ուրբաթէ)	22
11 10	Գանտիլ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Բաչայ. Պէյգ.	23
11 40	Գապթ. Գուզ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք.	31

) Այս նշանը կրող շոգենաւք Մարտ 17 էն սկսեալ քառորդ մը առաջ պիտի երթեւեկեն։

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

Իւսկիւտարէն	Կամուրջ	Կամուրջէն	Իւսկիւտար
12 30	6 25	12 50	8 45
1 —	7 —	1 15	9 25 Պէշիք.
1 30	8 15 Պէշիք	1 45	9 50
2 —	9 —	2 20	10 15 Պէշիք
2 30	9 30	2 50	10 40 Գզ. *
3 5	10 — Պէշիք	3 25	11 —
3 15 Ֆերպօթ	10 25	4 15 Պէշիք	11 25
3 35	10 50	5 —	11 50
4 5 Վոսփոր	10 55 Գզ.	5 35	12 5
4 30 Ֆերպօթ	11 25	6 5 Պէշիք	12 5 Գզ*
4 45	11 40	7 —	
5 15 Պէշիք	12 5	8 15	
5 50			

ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐ

Իւսկիւտարէն	Կամուրջ	Կամուրջէն	Իւսկիւտար
12 30	6 25	12 25	6 20 Պէշիք
1 —	7 —	12 55	7 —
1 30	8 10 Պէշիք	1 25	8 15
2 —	8 45	1 55	9 — Պէշիք
2 30	9 30	2 25	9 35
3 10	9 55 Պէշիք	3 5	10 — Պէշիք
3 55	10 25	3 45 Պէշիք	10 35
4 40	11 —	4 35	11 15
5 15 Պէշիք	11 35	5 10	11 50
5 50	12 5	5 45	12 5

* Այս երթեւեկութիւնք Հրէից տօներուն եւ ուրբաթ օրերը չպիտի կատարուին։

ՀԱՐԷՄ ԻՍԿԷԼԷՍԻ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

ԲԱՑ Ի ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐԷՆ

2 15 Հարէմէն Սալաճագ (բաց ի կիրակի օրերէն)
4 15 » »
10 35 » » (բաց ի կիրակի օրերէն)
11 30 » » (կիրակի օրեր ժ. 11 ին).
1 50 կամուրջէն Հարէմ Սալաճագ (բաց ի կիրակի օրերէն)
4 — կամուրջէն Հարէմ անտի Սալաճագ
10 20 կամուրջէն Հարէմ անտի Սալաճագ (բաց ի կիրակի օրերէն)
11 15 կամուրջէն Հարէմ անտի Սալաճագ (կիրակի օրերը ժ. 10 45 ին).

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ ՍԻՐՔԷՃԻ ԻՍԿԷԼԷԻ ԵՒ ԳԱՊԱԹԱՇԻ ՄԻՋԵՒ ԿԱՌԱԲԱՐՁ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

3 15 Իւսկիւտարէն Գապաթաշ Սիրքէճի
4 30 Իւսկիւտարէն Սիրքէճի
10 — Իւսկիւտարէն Սիրքէճի
11 10 » Գապաթաշ
4 — Սիրքէճիէն Իւսկիւտար
5 — Սիրքէճիէն Գապաթաշ Իւսկիւտար
10 45 Սիրքէճիէն Իւսկիւտար
11 30 Գապաթաշէն Իւսկիւտար

Ծան. —Օդը մթապատ եղած ատեն, շոգենաւք իրենց գտնուած տեղը պիտի մնան։